

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Francišanska ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglaš: Prostor 1 mm x
55 mm po K 1'50. Uradni
razglaš, poslano ter no-
tice isti prostor K 2'—
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošli ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 240, za pol
leta K 120, za četrt leto
K 60, za mesec K 20,
za Nemčijo celo leto K 312,
za ostalo tujino in Amerika
K 360.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani
Francišanska ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Žrtvam na Zaloški cesti

24. aprila 1920

padlim pod svinčenimi krogli tedanje
reakcije, v spomin posveča slovenski proletarijat ob obletnici z obljubo
najodločnejšega boja proti reakcionarnemu sistemu in za soc. revolucijo.

RUDOLF GOLOUH:

Ob obletnici 24. aprila 1920.

Ta dan si je postavilo slovensko
delavstvo svojo prvo barikado, za
njo so padle med njim prve žrtve. Ta
dan je bila napisana s plemenito
krvjo njegovih najboljših borcev,
prva stran njegove revolucionarne
zgodovine, one dolge in težke zgo-
dovine, ki se bo zaključila šele takrat,
ko bo v plamenu svetovne socijalne
revolucije, ki mora prej ali slej priti,
tudi naša zemlja rešena nasilja in iz-
koriščanja.

Zločin, ki ga je zakrivila tedanja
vlada nad onimi ubogimi, ne baš
množestvilnimi delavci, ki so se
zbirali na Zaloški cesti, najde težko
primere v dolgi vrsti vladnih nasil-
stev pri nas in drugod. Štirinajst
mrtvih, še več hudo ranjenih! Zakaj?
Kaj so oni delavci pravzaprav zakri-
vili, da so bili tako strašno kaznovani?
Ničesar niso zakrivali, prav ni-
česar!

Organizirani železničarji so se bi-
li večni, nikdar izpolnjenih vladnih
obljub naveličali in so se končno od-
ločili za stavko. Stavka je bila, ka-
kor je danes že vsakomur jasno, zgolj
meznega značaja. Vlada, zlasti slov.
deželna vlada, je pa hotela na vsak
način prepričati javnost, da zasledu-
je gibanje politične cilje. V to svrhu
se je posluževala zlasti meščanskega
časopisja.

Deželna vlada je imela poseben in-
terese, da se stavka brutalno zadavi.
Minister za promet je bil gosp. dr.
Korošec, on je prisilil železničarje do
stavke, on je hotel potem pokazati
centralni vladi in dvoru in vsej ka-
pitalistični javnosti, kako je treba za-
tirati delavski pokret. Lavojevega
venca ni pri tem odnesel, pač pa je
pokazal delavstvu, da je bil on do-
sledaj najreakcionarniji minister v
državi. Vsi oni železničarji — in teh
je še danes na tisoče, ki so bili po
Koroščevem ukazu odpuščeni iz
službe in so še danes brez dela, se
imajo zahvaliti njemu za svojo uso-
do. Da je torej deželna vlada podpi-
rala tedaj s tako vneto centralno vla-
do, je naravno. Saj je bila vsa v ro-
kah Koroščevih pristašev, tistih, ki
danes koketirajo s krščanskim bolj-
ševizmom. To je treba danes pred-
vsem poudariti, ker so postali klerikalci
v zadnjem času najgorečnejši zago-

vorniki demokracije in svobode, dasi
so takrat prekašali v reakcionarnih
ukrepih proti delavstvu centralno
vlado in vse druge deželne vlade,
ne izvzešiš bosanske, ki je imela
prej prvenstvo v zatiranju delavstva.
To omenjamo ne morda, ker misli-
mo, da so druge meščanske stranke
kaj boljše, ne, marveč zato, da se
vsi vedno zavedamo, da so meščan-
ske stranke, tudi če trenutno igrajo
opozicijo, vse enako zločinske.

Povsod v Jugoslaviji je bila bor-
ba železničarjev ostrejša nega v Slo-
veniji. Dokazov ne manjka. In vendar
nikjer ni prišlo do streljanja na mir-
no, neoboroženo množico, kakor pri
nas. Tedanja deželna vlada je pač
hotela pokazati, kako se imajo reše-
vati delavski spori, da bodo kapita-
listi zadovoljni... Zločin na Zaloški
cesti gre predvsem na rovaš kleri-
kalne deželne vlade, verne izvrševa-
teljice Koroščeve politike v central-
ni vladi. Delavstvo naj si to zapom-
ni.

Ko govorimo o tragediji na Za-
loški cesti, ne smemo, kakor ome-
njeno, pozabiti slovenskega meščan-
skega časopisja. Doseglo je takrat
rekord v žurnalistični podlosti. Pred-
njačila sta v laganju in blatenju »Slo-
venec« in »Večerni list« grdega spo-
mina, sekundirali so jima primerno
seveda tudi ostali takozvani demo-
kraški listi, v prvi vrsti »Sl. Narod«. Vsi
slovenski meščanski listi so so-
glašno tirjali, da se mora pošten boj
poštenih slovenskih delavcev takoj
radikalno zatreti. Pisalo se je dan za
dnem, da zasleduje železničarska
stavka politične cilje, da so njeni vo-
ditelji podkupljeni od italijanske vla-
de. Ti listi so celo vedeli, koliko mi-
lijonov so stavkajoči dobili iz Italije.
To v času, ko je italijansko kapita-
listično časopisje očitno istotako ita-
lijanskim stavkajočim delavcem, da
dobivajo denar iz Jugoslavije!

Klerikalno časopisje je pisalo o
prevratnih namenih stavke in o ita-
lijanskih milijonih, da opraviči reakci-
onarne odredbe Korošca in njegovih
pomagačev na deželni vladi, demo-
kratsko časopisje je pa iste laži po-
navljalo z namenom, da dokaže, ka-
ko malo energična je klerikalna vla-
da, kar je to še bolj sililo, da pritiska

in preganja stradalajoče delavce. V re-
snici so eni in drugi izrabljali stavko,
o kateri so dobro vedeli, da je le go-
spodarskega značaja, zgolj v svoje
posebne strankarske svrhe, v svoje
vladne kombinacije. Zato so zahteva-
li eni in drugi krvi in progono. Na-
posled so dosegli svoj namen. Krvi
je bilo dosti in tudi progono. Ali so
pa meščanske stranke s tem kaj pri-
dele na moči in na simpatiji v ši-
roki javnosti, ni treba vpraševati.
Volitve v konstituanto so nam že da-
le odgovor. Tudi ne vprašamo, če so
omenjeni listi pripravili preklicati
danes, ko je že vsem znano, da je
policijska in sodnijska preiskava
jognala, da so bili vsi omenjeni očit-
ki, dasi inspirirani od vlade same, ne-
resnični, vse svoje grde laži in kle-
vete. Od zalupanega meščanskega
časopisja ne moremo tega pričako-
vati. Vlada in njeno časopisje, to so
glavni krivci strašnega zločina na
Zaloški cesti!

Rekli smo, da niso delavci ničes-
ar zakrivali, da ni bilo povoda za
streljanje. To svojo trditve vzdržuje-
mo v polnem obsegu. Do velikih de-
monstracij, do spopadov z oborože-
no silo je prišlo že v marsikaterem
kraju. Toda preden se je streljalo v
množico, so morali branitelji tako-
zvanega meščanskega reda biti di-
rektno napadeni. In še v takih sluča-
jih, je navada, da se najprej strelja
v zrak. Na Zaloški cesti tega ni bilo.
Medtem ko so delavci imeli 14 mrt-
vih, ni bilo na strani navzočih oro-
žnikov nobene žrtve. Če je pa bilo že
samo zbiranje ljudstva na Zaloški
cesti tak zločin, da se ga mora ka-
znovati z neobzirnim streljanjem
v živo meso, nam to samo pove, da
vlada ni hotela priznati delavstvu
niti pravice do ulice, do demonstra-
cij na njej za svoje zahteve! Vsi od-
loki vlade so šli v glavnem za tem.
Prirodno pravo do ulice, ki se ga
priznava vsem drugim strankam, se
je hotelo takrat z nasiljem odvzeti
organiziranemu delavstvu.

24. aprila 1920 je utrpelo naše de-
lavstvo najgršo krivico.

Zapomnilo se je bo in se mašče-
valo.

Maščevalo z delom za zmago so-
cijalizma.

Leto dni je poteklo, odkar je slo-
venski proletarijat daroval svoje žrt-
ve na oltar ideje. Prestal je v tem ča-
su mnogo hudih borb, preživel težke
trenutke. In vendar: vzlic vsem zua-
nanjim pritiskom, vzlic vsem notra-
njim sporom, gleda v bodočnost z
gotovostjo zmage.

In njegova zmaga ni več tako da-
leč, kakor si kapitalisti in njihove
vlade predstavljajo. Motijo se zago-
vorniki sedanjega režima, če mislijo,
da jih bodo »obznane« in razcepje-
nost v delavskih vrstah rešile. Socia-
listični proletarijat ne kreše danes
prvič svoje pojme o načelih in takti-
ki. Kakor nam more trenutno seda-
nja razcepjenost in konfuznost škod-
ovati, mi vemo, da mu bo v zadnji
analizi, le koristila, ker bo razbistri-
la marsikatero načelno in taktično
vprašanje ter nam naposled omogo-
čila vstvaritev velike enotne fronte
vsega v zmago revolucije in socia-
lizma verujočega proletarijata.

Nepotvorjeni nauki marksizma o
nepretrganem razrednem boju in o
neizbežnosti kapitalističnega propa-
danja, bodo zopet združili vse zdra-
ve sile v delavskem pokretu. Kakor
vedno prej, tako tudi sedaj.

Spor med delom in kapitalom, ki
je z izbruhom ruske revolucije stopil
v poslednjo najostrejšo fazo, se bo z
uspehom zaključil šele tedaj, ko bo-
do vsi zatirani in izkoriščani tvorili
eno samo mogočno enoto. Ta zavest
se širi bolj in bolj med delavsko ma-
so, ki se iz omotice poslednjih časov
krepko prebujajo. Konture nove skup-
ne internacionale so nam že danes
vidne. Jugoslovansko socijalistično
delavstvo, ki se je prvo razcepilo,
bo prvo zopet združeno, da z ojače-
no in očiščeno silo vrže sistem nasi-
lja ter tako mašče svoje žrtve.

Z delom za zedinjenje delavstva,
za zmago revolucije, za uresničenje
socijalizma, bomo postavili najpopol-
nejši in najdragocenejši spomenik
žrtvam padlim za skupno proletar-
sko stvar 24. aprila 1920.

Z obljubo, da bomo iskreno delali
za ta najni cilj, polagamo danes na
njihov grob žarečo krizantemo na-
šega spomina.

Dragiša Lapčević, Beograd:

Pravica do ulice.

(V spomin padlim sodrugom.)

Ena izmed velikih pravic prole-
tarskega razreda je brez dvoma tu-
di pravica do ulice.

Da doseže potrebne uspehe, ki ga
približajo njegovemu idealu in ga
dovejejo k definitivni zmagi nad
buržoazijo, se proletarijat poslužuje
vseh političnih in ekonomskih oblik
razredne organizacije in vseh sred-
stev razrednega boja: snuje stran-
karske, strokovne in kooperativne
organizacije: glasuje na volišču; v
predstavniških korporacijah odkriva
in zaostruje razredna nasprotstva;
sklepa kolektivne tarifne dogovore
z delodajalci, razglašča in vodi
štrajke.

Toda, da obrani pravico boja
pred napadi s strani politične reak-
cije in da poudari svoj odpor napram
socialni reakciji, ki hoče pogaziti
vse že dosežene pridobitve mučnega
in težkega boja, si proletarijat mora
izvojevati pravico do ulice. To je,
kakor bi Engels rekel, naravna pra-
vica proletarijata, ki izhaja iz ob-
stoječih socialnih razmer in ki mu
gre že po sami naravi njegovega
razrednega položaja.

Učinkovitost svoje parlamentar-
ne akcije in njen mali uspeh mora
proletarijat čestokrat podpreti z ob-
sežnimi akcijami na ulici: ti dve ak-
ciji sta za revolucionarni razred v
nerazdvojni medsebojni zvezi. Vsa
zgodovina razrednih bojev, ki jih je
vodil in jih še vodi proletarijat naj-
razvitejših dol do najnerazvitejših
dežel, potrjuje njiju nerazdvojnost.
Znamenito črtistično gibanje na
Angleškem je odklanjajoč parlemen-
tarno zastopstvo s pouličnimi akci-
jami obrnilo pažnjo na obupen polo-
žaj, ki je takrat tlačil delavski raz-
red, ter izval celotno vrsto socialnih
odredb za zaščito delovne sile, pa
tudi prvi zakon za omejitve delavni-
ka, zakon, kateremu Marx pripisuje
značaj zmage načela!

Poslužujoč se pravice do ulice,
zaeno s pomočjo svojega organi-
ziranega boja tudi v drugih oblikah
— si je proletarski razred v mnogih
deželah ali izvojeval ali pa obrnil
marsikatero svojo pridobitev; zato
je pravica do ulice tudi od nasprot-

Čisti dohodek današnje številke je namenjen žrtvam na Zaloški cesti. Cena izvodu 2 K.

nikov umevana kot ena izmed poglavitnih pravic delavskega razreda, in zato so nasprotniki to pravico tudi doklerkoli so le mogli, odvračali in njeno upotrebo preprečevali. Zato je moral proletarijat to svojo pravico večinoma tudi krvavo plačati: tako jo je plačal proletarijat na Angleškem, na Francoskem, na Nemškem in v Avstriji; tudi v Srbiji si je moral proletarijat pred 18 leti svojo pravico do ulice s krvjo odkupiti!

Proletarijat Ljubljane je to odkupovanje izvršil lansko leto: ko so z brutalnim političnim korakom reakcionarne vlade navali na ekonomski boj enega dela delavskega razreda, se šel proletarijat Ljubljane na ulice, da vzame v svojo zaščito svojo sveto pravico svobode štrajka. Nasilje reakcionarne in brutalne razredne vladavine je šlo do zbesnelosti: na goloroke delavce in delavke se je vsul ogenj iz pušk: ulica je bila okopana v proletarski krvi, toda ta kri je proletarskemu razredu obenem odkupila tudi pravico do ulice.

In zato, ker je ta pravica odkupljena na način, kakor so jo odkupovali delavci tudi v vseh drugih deželah, se nam že na stotine krat v praksi ponovno potrjuje dejstvo, da razred eksploatacije popušta le, kadar mora, in sicer ne samo v tisti meri, v kateri vrši proletarski razred nanj svoj pritisk, temveč tudi v tisti meri, v kolikor je proletarijat odločen, da zavzame tudi najenergičnejše akcije, pa da v njih doprinese tudi najtežje žrtve.

Ljubljanski sodrugji so te žrtve doprinesli brez obotavljanja: zato jim imamo v najlepšem spominu, in zato jim bodo tudi naraščajoči, ki pridejo za nami starejšimi, v resnici mnogi hvaležni: kajti oni so s svojim življenjem krajišali pot do osvoboditve, ki neizogibno pride!

Je li pravično, da se daje lenuhom pravica, da so lastniki ogromnega družabnega bogastva, dočim morajo stvarniki tega bogastva živeti v bedi in pomanjkanju.

Zapomnimo si!

Demokratska in klerikalna stranka sta si danes v laseh izgleda, kakor da je njihovo nasprotje nepremostljivo. Obe naglašata, da se borite za svobodo in demokracijo proti reakcionarim nazorom in nasprotom druge. In vendar: še pred letom dni smo imeli priliko videti obe slovanski meščanski stranki združeni v brutalnem boju proti slovenskemu delavstvu. Še preden so padli streli na Zaloški cesti sta si obe stranki podajali roke in si obetale medsebojno pomoč, da se z uspehom zatre tedanje delavsko gibanje. Ko se je pa naposled izpolnila vroča želja demokratskih in klerikalnih epigonov in je na Zaloški cesti tekla nedolžna kri delavcev in osemletne deklice — ah, ubijali! — tedaj je zavrelo v obeh taborih in dr. Tavčar in dr. Brejc sta si v svojih listih naznanjala prijateljstvo. Dr. Tavčar je celo menil da se more to prijateljstvo razširiti do Beograda. Sovražstvo do delavstva jih je združilo, veselje nad zločinskimi krvoprelitjem jih je sprijaznilo.

Zapomnimo si to!

Mi se nismo temu pojavu čudili, in če ga danes omenjamo, delamo to zgolj z namenom, da osvežimo vsem spomin na one dogodke in da povečamo meščanskim strankam, da mirno in sovravno ene in druge in da home ene in druge neizprosno pobijali.

Cankarjev za »Narodni blagor« se je vdrugič odigraval pred enim letom na pozorišču slovenskega javnega življenja.

Ko bodo tretjič zvenkale šipe, bo pa drugače!

Obznana.

Za naprednost in zmisel za socialni napredek je znana naredba centralne vlade, ki je izšla proti delavskim organizacijam v Jugoslaviji. Niti Bismarck ni svoječasn v Nemčiji, ko je hotel zatreti delavski pokret, nastopal tako neobzirno.

Obznana izključuje vse strokovne organizacije, ki niso politično izrecno nevtralne, od državljanških pravice. Naredba je izšla pod vplivom bankokracije in ima namen zatreti delavsko gibanje, ga ukovati v zakone, po katerih naj se izpremenijo

naše strokovne organizacije v nekatere podporne ustanove ter se jim odvzame bojovni značaj, ki ga pravzaprav imajo.

Posledice te naredbi se že pokazujejo. V večini krajev so podjetniki in država že prišli za zahtevo, da se znižajo delavske plače, čeprav draginja vedno narašča. Pod okriljem naredbi so se podjetniki opogumili, ker čutijo v njej varstvo in so pritrčali pritiskati z zniževanjem plač v prvi vrsti na rudarje in kovinarje. In če delavstvo ne bo pripravljeno na

Spomin na pariško komuno.

Letos je proletarijat vsega sveta praznoval 50-letnico, odkar je pariški proletarijat proglasil 1. 1871. 18. marca svojo komuno. To je bila prva proletarska komuna na svetu. Pod usom porazov, ki jih je 1. 1870 in 1871 doživela armada zadnjega francoskega cesarja Napoleona III., se je buržoazija v strahu, da jo nadvlada oboroženi revolucionarni proletarijat, začela na skrivnem pogajati z Bismarckom za mir. V narodni skupščini, ki je bila sestavljena takoj po porazu pri Sedanu, kjer so Nemci zajeli 3 armade Napoleona III. in njega samega, so imeli buržoazni elementi večino in so glasovali za takojšnji mir, boječ se v Narodni gardi oboroženega proletarijata. Buržoazija je bila tudi sklenila, da proletarijat razoroži. To nalogo sta prevzela nase dva kontrarevolucionarna generala, Thiers in Vinoux. Proletarijat se je bil pa organiziral in oborožil v Narodni gardi, izvolil si je vojaške svete in njim na čelu centralni komite. Ko je v noči 18. marca napadel general Thiers Narodno gardo z namenom, da jo razoroži in ji odvzame topove, se mu je ta nakana ponesrečila in njegove čete so stopile na stran Narodne garde. Vlada je nato pobegnila v Versailles, proletarijat pa je proglasil še tisti dan jutraj pariško komuno, ter se zabarikadiriral. Centralni komite je prevzel vse vladne funkcije. In sedaj je začel boj med pariško komuno in Versailles, med revolucijo in kontrarevolucijo. Toda zmaga je sledila s pomočjo nemške buržoazije, kateri je izdala narodno idejo. Komuna je obstojala le 72 dni. V resnici se ne bi mogla vzdržati dalje, kajti ekonomske razmere so bile še tako nerazvite, da bi se komuna ne mogla

ta napad, ki ga načrtoma pripravljajo industriji, bo utrpelo silno materialno škodo.

Strokovne organizacije s svojimi zaupniki naj se pripravijo na boj, ki bo ljut, ker imamo neobzirnega nasprotnika pred seboj, s katerim je danes, ko se združuje v bankokraciji, boj težak. Naša naloga pa je kljub temu, da v složenem nastopu zavrnemo izjemno stanje nad delavskimi organizacijami ter tudi napad na delavske meze, ki ga jugoslovanski kapitalizem pripravlja.

vzdržati dalj časa, in tudi proletarijat sam tedaj še ni prav umeril svojih najnujnejših nalog. Mesto da bi komuna uničila kontrarevolucijo, ki se je vgnezdila v Versaillesu, se je ž njjo pogajala. Nenadoma je Thiers napadel pariško utrdbo. Štiri tedne so trajali krvavi boji, pravo mesarsko klanje, potem pa se je proletarijat moral udati. Hud je bil ta boj in kontrarevolucionarji so morali nasckekovati in zavzeti hišo za hišo.

Sedaj je prišla osveta zbesnele zmagovite buržoazije. Bila je strašna. Petindvajset tisoč revolucionarjev je soldatske postrelile in pobila, tri tisoč jih je pomorila v temnih ječah, štirinajst tisoč jih je obsodila v dosmrtno robstvo, na tisoče jih je izgnala in poslala v Kaledonijo v prognanstvo. Stoenajst tisoč proletarskih žrtev, to je bil trinaest buržoazije.

Že davno so strohnela telesa proletarskih žrtev na pokopališču Pere Lachaise, 50 let je minulo, toda ideja proletarske komune še živi in bo živela do končne zmage proletarijata!

Koliko proletarskih žrtev je že padlo v boju za svobodo in enakost v teh kratkih 50-letih od časa pariške komune? Kdo bi jih vse prešteel! In koliko je bilo v teh kratkih letih novih proletarskih komun, popolnejših kot je bila pariška!

In danes, ko pleše svetovna buržoazija svoj zadnji zbesneli ples po svetovnem grobišču, ko iz istega Versaillesa zasnujejo obubožani svet, danes, ko slovenski proletarijat praznuje spomin na svoje žrtve padle na Zaloški cesti, nam še vedno svetli na obzorju zvezda komune, svetlejša in lepša kot kdaj poprej, zvezda svobode, bratstva in enakosti! M. Ž.

Zvezde govore.

Človek je majhno bitje. Ali to mu ni všeč; on hoče biti — še manjši.

Priroda ga je postavila na zemljo. To je prašek v neskončni brezmejnosti. V sami Rimski cesti je okrog osemstatis milijonov nepremičnic. Vsaka taka nepremičnica je solnce in mislite si, da ima vsako okrog sebe planete kakor naše. Videti jih ne moremo, ker nimajo svoje svetlobe; s pomočjo fotografske plošče, ki je vedno občutljivejša od našega očesa, so pa eksistenco nekaterih že dognali.

Naša Rimski cesta je le en svetovni sistem; takih megal je nešteto, ki jih vidimo z našimi daljnogledi, neskončno več pa je nam nevidnih. Za ogromno število svetov nimamo ne izraza ne pojma.

Povsod so pogoji za življenje, in kjer so pogodi, tam je tudi res življenje. To lahko opazujemo na zemlji. Kaplja vode je svet za infuzorije; v temnih oceanskih globočinah, v zraku in blatu, v kraških jamah, na snežnikih in na severnem ledu se najde življenje. Tudi na svetovih izven naše zemlje.

Naš planet ni v vesoljnosti niti toliko, kolikor majhna vas na zemlji.

Ampak človeku se zdi prevelika, še to je moral razdeliti v države in države, v domovine in domovine, okrog njih je potegnil meje in meje, in zaradi teh mej in meje se bojuje, kolje, mori, uničuje!

Majhna je naša zemlja, ali kot noriškalca je velika.

Ves neskončni svet je enake snovi; to nam dokazuje spektralna analiza, to nam pripovedujejo meteoriti, ki padajo, kosci tujih svetov na zemljo. Nič neresničnega ne bi bilo, če bi človek dejal: Svet je moja domovina, probivalci Marša in Venera, Siriusa in Veginih planetov so moji bratje, kakor zemljani!

Ali še zemlja sama mu je prevelika; en sam kotiček na tem prašku mu je »domovina«.

Smešen je človek in komičen je njegov patriotizem. Kakor da bi hotel na velike velkov ostati otrok, ki se ne upa izpustiti materinega krila, v strahu, da se izgubi!

Tako majhna je ta zemlja — in neskončen je svet. In kdo se ni občutil njegovega neizrečnega čara, če se je v jasni noči zagledal v bleščeče zvezde, v katerih drhti toliko skrivnosti in toliko privlačnosti!

Povečal bi se človek sam, če bi povečal svojo domovino. Nič bi ga ne stalo, če

bi pomislil nemne plotove, ki so jih med dežele in narode postavili naši očede, ki s smatrali zemljo še za ves svet. In če bi se združilo človeštvo, da se otrese vseh malenkosti in postane veliko v življenju in stremeljenju.

Tu je naš sosed Mars, tam naša sosedica Venera. Tudi tam je življenje. Če bi bil človek večji, bi iztegnil svojo roko, da bi pozdravil svoje brate in sestre tam gori in od njih izvedel, kakšna je njihova domovina in jim povedal, kakšna je naša. Pustil bi svoje malenkostne prepire, rešil bi svoje krušno vprašanje, da ne bi bilo treba milijonom neprenehoma skrbeti, kaj bo z golim življenjem, temveč bi lahko posvetili svoje sile višjim ciljem. Razbil bi puške in polnil sablje, te žalostne ostanke barbarske dobe, pa bi nabavil teleskope in spektroskope in mogočne signale aparate.

Izbrisal bi meje na zemlji in jih razširil čez zemljo.

Ali on noče biti velikan. Rajši je polž in mravljinček, in da more varati samega sebe, si je izmislil bajke o polžji in mravlji slavil

Marija Hočevanje.

Ne bomo Te pozabili.

Od najdražjih, ki so bili na Zaloški cesti pobiti, nam ostaneš Ti najdražja. Ti nedolžna osemletna žrtev brezsrčne nboja. Tvoja smrt je najkrušnejša obsodba režima in ljudi, ki so hoteli proletarske krvi.

Kakšno nevarnost si Ti, osemletna Marija Hočevanje predstavljal za mogočno gospodko

Kaj je mogel Tvoj otroški razum slabega misliti, kaj so mogle Tvoje nežne ročice slabega stotiti gospodom, ki v imenu boga in domovine kraljujejo v naši okrvavljeni zemlji? Kaj bi vprašali: Bila si proletarska hči v proletarski gruči. To je bil zločin, ki se je moral kaznovati tudi nad Teboj, nedolžna osemletna deklica. Prav sredi belega čela je padel strel, sredi Tvojega belega čela, tam, kjer so dotlej rojile nežne fantazije o življenju, kakor si ga more predstavljati otroški osemletni razum. Ugasnil je v trenutku ves čar, ugasnilo življenje. Prav sredi čela Te je zadel strel junaške roke...

je s tem pokazala svojo ljubezen do novega rodu.

od katerega bo gotovo zahtevala, da naj jo ljubi in ji da svoje življenje... Je res vredna...

Na tisoče delavcev je že padlo na ulicah, v boju za svoje pravice. In še jih bo padlo. Tako zahteva tragika socialnega spora. Ali da se strelja osemletni deklici v glavo, je posebnost, ki ji ne vemo primere. Ta slava je bila prihranjena prav slovenski gospodski in njeni klerikalno krščanski vladi.

O bog ljubezni!...

Pravi!

Na Tvoj grob rdeči nagelj.

Ne bomo Te pozabili. Marija Hočevanje.

V boj za občino!

V mestnih volilnih okrajih Ljubljane, Celje, Maribor in Ptuj se vrše občinske volitve v torek dne 26. t. m. Po drugih občinah Slovenije pa naslednje dni, kakor so razpisane.

V državi je zavladala prava reakcija. V konstituenti dominira z negotovo večino demokratsko-radikalna stranka, kateri bi pa v slučaju padca ne sledila nič boljša kombinacija.

Tudi v občini so gospodarili doslej ljudje, ki ne morejo imeti zaupanja med ljudstvom. In ker se sedaj v Sloveniji volitve v občini najsvetejša dolžnost, da se delovno ljudstvo udeleži volitve ter osvoji občinsko upravo. Občina je temelj države. Če gospoda zgoraj noče poslušati glasu ljudstva, morajo postati občine tista sila, ki bo diktirala vladi in parlamentu.

Velike naloge, ki jih ima občina v družabnem življenju že poznamo. Zlasti je važna občinska politika v mestih in industrijskih krajih, kjer gloda danes na delovnem ljudstvu vsakovrstna beda večinoma zaradi slabe občinske politike.

Porabite torej še te dni pred volitvami za agitacijo, poženite povsod ljudi, ki doslej niso imeli zmisla za komunalno politiko, tja kamor spadajo. Pri volitvah ne poznajmo nobenega oziroma naša mora biti zmaga. Vse klevete, vsa podtikanja, ki jih širijo meščanske klerikalne in liberalne stranke proti delovnemu ljudstvu, zavrnimo z zaničevanjem in volimo socialistično!

V tem volilnem boju moramo dokazati, kdo spada v občinsko upravo in da spada delovno ljudstvo res tja. dokazimo potem z delom v občini. Najprej demokratizirajmo občino, potem nadaljujemo delo zanj tudi v Beogradu!

Torej vsi trpin! na volišče!

Proletarci vseh dežel se morajo združiti in ne cepiti.

Delavci! Privatni nameščenci!

Občinske volitve se vrše v torek, dne 26. aprila t. l. torej na delavnik. Volitve so, kakor se zdi, nalašč določene na delavnik, da bi se jih delavci in privatni nameščenci, le težko udeležili.

Toda delavci in privatni nameščenci, po zakonu Vam delodajalec ne sme odtrgati od plače za tisti čas, ki ste ga zamudili radi volitve. Po § 1154 b) občega državlanskega zakona Vam mora delodajalec izplačati polno plačo.

Iti na volišče je ne-le Vaša zakonska pravica, marveč tudi častna državljanska dolžnost; pridite torej vsi od prvega do zadnjega, ker Vam delodajalec zaradi tega ne bo smel odtrgati od plače! Če bodo imeli delodajalci vsled tega izgubo, naj se zahvalijo JDS., po domače liberalcem!

Predsednik deželne vlade, dr. Batič sam je izjavil, da pošlje vsem političnim oblastem poleg tega še poseben ukaz, po katerem so delodajalci obvezani, da morajo plačati svoiemu delojemalcu, ki gre volit, njegovo polno plačo in da ga ne smejo ovirati, da gre od dela na volišče! V torek torej vsi na volišče! Pridite korporativno in glasujte kakor en mož za socialno-demokratsko stranko!

Vrzi te kroglice v zadajo skrinjico! Ker so volitve določene na delavnik, je najboljši dokaz, da JDS ni prijateljica delovnega ljudstva.

Krajevni odbor JDS v Ljubljani.

Vsakega zavednega sodruga častna dolžnost je, da naroči delavski list

NAPREJ

ga razširja ter mu pridobiva novih naročnikov.

Kongres rudarjev v Celju.

Jutri se snidejo rudarji iz Slovenije na drugem kongresu v dvorani hotela »Union« v Celju. Po dveletnemu delovanju bo podalo načelstvo svoje poročilo. Poročilo jako obširno navaja vse važnejše dogodke iz društvenega delovanja v tej dobi, zlasti poroča obširno o mezdni gibanjih rudarjev v Sloveniji. Tudi sicer ima kongres jako obširen dnevni red glede bodoče organizacije, socialne zakonodaje ter kar je prav posebno pomembno za rudarje, socializacije rudnikov. Na tem kongresu se bodo rudarji iz Slovenije prvič bavili z vprašanjem socializacije rudnikov, da se pripravijo na moment, ko stopi ves proletarijat rudniške industrije na plan z zahtevo po socializaciji, kakor je to lani sklenil mednarodni kongres v Genevi. Rudniška industrija je v gospodarskem oziru med najvažnejšimi za vsako državo, tako tudi pri nas. Naši rudarji so bili vedno oni del slovenskega proletarijata, ki se ga je prištevalo naši jugoslovanski socialdemokratski stranki. Mnogokrat so bili v jako kritični situaciji, ali vsakokrat so znali izvesti svoje organizatorično delo v proslah njih samih in splošnega proletarijata. Prepričani smo, da bodo tudi to pot na njihovem juturnem zborovanju sklepi trezni in jasni glede njih lastne organizacije kakor tudi glede socialne zakonodaje.

Glede socializacije rudnikov, to se vidi že iz predlagane resolucije, razumevajo, da se ta ne da doseči brez noč, pač pa se prično predpriprave v dosedego socializacije rudnikov, na podlagi katerih bo šele mogoče varovati rudarjem primerne dohodke, obenem pa varovati tudi konzumenta pred pretiranim oduševom nenastnega privatnega rudniškega kapitala.

Na juturnem zborovanju se bodo rudarji tudi morali posvetovati ter sklepati, kako se postaviti v bran kapitalistični ofenzivi na delavske meze, ki se pričinja po vsem svetu. Naši kapitalisti v Jugoslaviji v tem oziru niso najzadnji. Ni še odločen boj na Angleškem, ko pišemo ta članek, ali že so nam pričela podjetja v Sloveniji in na Hrvaškem odpovedovati kolektivne pogodbe, čeprav cene življenjskim potrebščinam prav nič ne padajo. Navedene odpovedi ne pomenjajo nič drugega kot poslabšanje sedanjih pogodb, znižanje plač in doklad. Mi želimo sodežnikom rudarjem na tem kongresu najboljšega uspeha ter tudi v tem smislu njihov kongres iskreno pozdravljamo, ker smo prepričani, da je rešitev proletarijata iz sedanjega kapitalističnega suženjstva mogoča le potem složenega delavstva samega. Karl Marks sam se je izrazil: Osvoboditev delavstva je le v moči delavstva samega ter zaklical: Proletarci vseh dežel, združite se!

Iz volilnega boja za ljubljansko občino.

Veliko se ugiba o bodočem ljubljanskem občinskem režimu. »Jutro« prinaša sledečo informacijo: Kakor se v političnih krogih govori, se vršilo med narodnimi socialisti, klerikalci in komunisti pogajanja za skupen nastop v bodočem občinskem svetu. Čin bodo razgovori zaključeni, se namerava prirediti tudi socialna demokrate. Narodni socialisti zatrjujejo, da bo taka koalicija imela večina ter politična demokrate v opozicijo. NSS reflektira baje na župansko mesto ter je njen kandidat dr. Jambri, za slučaj pa, da bi se »morala zadovoljiti« s podžupanskim mestom, bo prezentirala kot kandidata g. A. Peska. — Druga vest iz političnih krogov pa pravi, da JDS sicer ne bo imela večine v novem občinskem svetu, da pa upa pridobiti zase samostojne kmete. Ti bodo baje imeli štiri ali pet mandator, ker se računa s tem, da bodo številni »malikontenti« iz kaprice volili »kmetško listo. Vodstvo SKS, ki živi z JDS v prijateljskem razmerju, naj bi potem uplivalo na svojo ljubljansko frakcijo, da bi se priključila demokratom. Za slučaj pa, da se ne bi mogla doseči nobena taka kombinacija, pri kateri bi bila udležena tudi JDS e agibije, da bi se občinski svet razpustil ter postavil Ljubljani vladni komisar. (Op. ur.: Koliko so upravičene te govorice, pokažejo volitve v torek; zdi se nam pa, da je v govoricah — bolj sistem agitacije. Delavstvo mora gledati ne oziraje se na vse govorice edino na to, da dani samo čimveč vpliva v občini.

Delavci, zbirajte povsod za svoje padlih žrtev!

Revolucije.

Pol stoletja je minilo, ko se je dunajsko meščanstvo borilo za primitivno svobodo zoper absolutistični fevdalizem. Delavstvo iz predmetom se je heroično pridružilo meščanstvu v boju, ker je tudi živelo v obupnih razmerah! Absolutizem, lakota in nezaposlenost so bili faktorji, ki so obnem delavstvo poslali na barikade. Bilo je to 13. marca 1848. leta. Dne 11. maja 1848. leta je vlada dala provizorično volilno pravico; nadalje je vlada pričela z gradbo javnih in komunalnih poslopij, tako, da je bilo maja meseca istega leta že 14.734 delavcev zaposlenih pri raznih zgradbah. Izbruh revolucije 1848. leta so bile vzrok, kakor sem omenil, neznosne življenske razmere, ki so takrat vladale in, ki jih je zakrivil takratni fevdalizem z dunajsko kamarilo.

Nedolžna kri meščanov in dunajskega proletarijata je tekla na barikadah dunajskega mesta! Od tistih dob se dunajski proletarijat vsako leto dne 13. marca spominja leta 1848. padlih žrtev.

Pol stoletja je minilo 18. marca t. l., odkar se je francoski proletarijat boril na pariških barikadah proti onim, ki so povzročili vojno. Po hudih bojih je delavstvo takrat podleglo in tisoče jih je takratna reakcija pomorila in tisoče izgnala iz Francije. Delavstvo piše pač svojo zgodovino s krvjo! Danes je leto dni minilo, odkar je tekla kri na Za-

loški cesti! To je bila res nedolžna kri! Okolo 5000 delavcev, žena in otrok se je zbralo tam — na Zaloški cesti, da dostojno manifestirajo za pravice železničarjev, ki se jim jih je vzelo. Niso bili to revolucionarji, niso imeli orožja, niso gradili barikad, kakor boritelji za svobodo leta 1848. na Dunaju in v Parizu! Z robcem v roki so žene in deklice demonstirale in delavci so z klubom v roki demonstrativno vihrali. Taka je bila revolucija na Zaloški cesti, kjer je tekla pred letom dni proletarska kri.

Takratni gospodje na deželni vladi za Slovenijo pa so se zavedali svoje slabe vesti; strah jih je pretresal, sumili so pri vsakem demonstrantu po dve bombi — in pobahali so se s svojo močjo s tem, da so dali streljati na nedolžno množico, ki je dala duška zahtevi železničarjev, kateri bi bila morala centralna vlada že zdavnaj ugoditi.

Gospodje, ki imajo na vesti žrtve 24. aprila 1920, pa še vedno poučujejo mladino v šoli in govorijo na shodih! — Ljubljansko delavstvo pa je v svojo zgodovinsko knjigo s krvjo zapisalo:

Ne glej dvatisoč let nazaj na parižanje, ki Kristi Kriz so naložili, kakaj živi in pač se mnogo, ki svobodo na smrt so našo obsodili.

Leta 1920, dne 24. aprila smo imeli v Sloveniji klerikalno vlado!

Ig. Mihevc.

Politična in gospodarska demokracija.

Pri sklepanju o ustavnem predlogu v Belgradu so se zastopniki našega proletarijata, naši socialistični poslanci, borili v prvi vrsti za politično demokracijo ljudstva. Malo manj so pa naglašali zahtevo našega programa po gospodarski demokraciji.

Pri obravnavanju socialno-političnega dela ustave, ki je, mimogrede omenjeno, v vladnem ustavnem predlogu tak, da ne jamči po svoji tvornosti in sila pomanjkljivi stilizaciji prav nobenega napredka in pridobitev za delavski razred, in so se omejevali bolj na zahtevo naše stranke po zajemčenju socialne zakonodaje, v nekaj manjši meri so pa forsirali gospodarsko-demokracijo stran.

O reakcionarnosti ustavnega predloga kapitalističnih vladnih strank ne bomo tu še enkrat pravilno pravljali. Pač pa bi radi, preden izpregovorimo o naslovnem predmetu, povedali, kakaj so se socialistični poslanci tako v svojem posebnem ustavnem načrtu, kakor tudi v ustavnem odboru samem, omejevali tako, kakor smo to zgoraj omenili. V svojem ustavnem načrtu so, upoštevajoč sedanjost razvoja politično in gospodarsko stopnjo vsega naroda, dali poudarka predvsem zahtevam po uvedbi politične demokracije in še to le v onem omejenem krogu, v katerem bi lahko te zahteve tudi naprednejše meščanske stranke sprejele. Tudi v socialno-političnem in gospodarskem delu so se omejili iz istih razlogov na naš takozvani minimalni program. Toda tudi te predloge so buržoazne stranke zavrnile in so se s tem pokazale kot skrajno reakcionarne, tako da so lahko v zameh celo najreakcionarnjšim strankam drugih dežel. Da so se pa naši socialistični poslanci zadovoljili s svojim minimalnim ustavnim

predlogom, je pa pač lahko umljivo, ker bi kot manjšina, ki stoji na demokracičnem stališču, imeli tem manj upanja, da nasproti buržoazni večini prodro z maksimalnim socialističnim programom.

Da bo jasno, kakaj so naši poslanci v parlamentarni akciji poudarjali predvsem zahtevo našega programa po politični demokraciji, je treba vedeti, da je uvedba politične demokracije predpogoj uvedbi gospodarske demokracije. Naš ustavni načrt zahteva uvedbo demokracije republikanske državne oblike; referendum ljudstva in volitev sodnikov in uradnikov po ljudstvu potom najmodernejše volilne pravice. To so glavne točke, ki so znaki demokracije. Tem vzporedno so postavljene v našem ustavnem načrtu socialno-politične in gospodarske zahteve našega minimalnega programa.

Dosega resnične demokracije je mogoča le v dosegi gospodarske demokracije: resnična demokracija torej v kapitalistični družbi ni mogoča. Toda ako uveljavimo vsaj nekaj politične demokracije, smo s tem bližje uveljavljanju gospodarske demokracije in s tem našemu socialističnemu idealu.

O potrebi politične demokracije torej ni dvoma; kajti kadar proletarijat doseže vsaj nekaj politične demokracije, mu je omogočen tudi uspešnejši boj za dosego njegovih socialno-gospodarskih zahtev, za izboljšanje njegovega gmojnega položaja.

Politična demokracija sama na sebi pa še ni jamstvo gospodarske demokracije, temveč je ravno narobe. Torej ta tudi še ni jamstvo za izboljšanje položaja delavskega razreda. To nam potrjuje stanje v demokracično naprednejših deželah, kakor so n. pr. Zedinjene države ameriške. Tu so uveljavljene najširše po-

litično-demokracične ustanove in svobodščine, vendar pa proletarijat v teh deželah prav tako kakor v drugih trpi pomanjkanje, glad in revščino: uveljavljena je sicer politična demokracija — v kolikor je le-ta v kapitalistični družbi sploh mogoča, — ni pa gospodarske demokracije v socialističnem smislu, ali z drugimi besedami: politična demokracija ljudstva ni zajemčena: zajemčiti jo mora pa le gospodarska demokracija ljudstva, socializem.

Proletarijat mora torej stremeti za politično demokracijo, izvojevati jo mora z vsemi sredstvi razrednega boja, pri tem pa jo, izvojevano, ne sme pozabiti zajemčiti z gospodarsko demokracijo.

V naši državi še nismo dosegli niti najprimitivnejše politične demokracije in vsled tega ravno je boj razredno zavednega proletarijata proti reakciji tako trd, da bil je celo ež krvav. To se je pokazalo ež lanskemu letu, ko je del našega proletarijata v svojem ekonomskem boju naletel na politični odpor s strani tedanje reakcijske vladavine in je moral žrtvovati dragoceno kri in življenje svojih sobratov v boju za čisto navadno politično svobodščino.

V naši državi se je pa pričel po njeni ustanovitvi šele boj za politično demokracijo in še danes živimo v tej dobi. Proletarijat, ki je izšel iz svetovne vojne zavednejši kot je bil, se je hudo prevaral: ob prevratu je mislil, da bo v novi državi politična

demokracija dana že sama po sebi, ter da je že lahko misliti na uveljavljanje gospodarske demokracije v socialističnem smislu. Toda ekonomske razmere so ostale dejansko nerazvitejšje, kakor se je bila razvila proletarska razredna zavednost v strelnih jarkih. Buržoazija je to spretno upoštevala in prav lahko ji je bilo prevarati proletarijat, ki se je boril že za gospodarsko demokracijo, ne da bi pazil na to, kako si buržoazija cvasja politično moč in gazi politično demokracijo. Buržoaziji se je vsled tega posrečilo deloma s prevaro, deloma z brutalno silo ne le vzpostaviti svojo politično moč, temveč še celo to, da uveljavi razne »Obzname« ter da proletarijatu jemlje celo njegove težko izvojevane pridobitve! Proletarijat se je pa — žal — ves ta čas, mesto da bi se solidarno boril za uvedbo politične demokracije, v boju za dosego še višjih socialističnih ciljev medsebojno prepiral in cepil.

Danes pa, ob obletnici, nam spomin na žrtve proletarskega boja, padle na Zaloški cesti, veleva, da združimo ves razredno-zavedni proletarijat v enotno fronto, da potom politične pridemo do gospodarske demokracije, ter potem obeh do resnične demokracije, ki je edinega v socializmu!

M. Ž.

Osvoboditev delavstva mora biti delo delavstva samega.
Marks.

V nas vseh je zmaga!

Morda še ni bilo dobe razen sedanje, ki bi bila socialističnemu gibanju prizadejala toliko usodepolnih udarcev. Še svetovna vojna ni naša misli tako skodovala kakor sedanjost z razpadom in notranjim bojem ter težkimi poizkusi, da bi se nekaj združili, a potem odtrgani udje zopet združili v silnem organizmu, ki je pred letom 1914. predstavljal zedinjeno socialistično misel.

Ravno nasprotno: Boda in trpljenje velikega časa sta stotisočom odprla oči. Vprašanje, polno očitania in obsodbe: »Čemu vse to?« in: »Kje rešitev?« je dovedlo našemu gibanju milijon zdravih, upornih moči — socializem je bil pač edini sposoben, da odgovori na taka vprašanja z obsodbo zločinov, ki jih je zakrivila meščanska družba nad človeštvom; socializem je bil tudi edini izhod iz tedanjih obupnih razmer v boljšo prihodnost.

Morda sta zakrivila dve stvari nadaljni usodepolni razvoj dogodkov: Nestrpnost proletarskih mas, ki so hoteli čez noč novo socialistično družbo; in na drugi strani premalo odločnosti v vrstah socialistov, ki niso mogli domneti novih težej — težej, da se mora socialistični razvoj vršiti v znamenju odločnega boja in popolne samostojnosti brez ozira na meščanstvo in brez

vsakih kompromisov z njim. Nasprotno med tema dvema strujama je moralo obroditi tiste žalostne sadoce, ki še vedno dozorevajo in ki izročajo proletarijat zasmehovanju in trdi pesti kapitalistične buržoazije: Razkol v delavskih vrstah.

Kakor kuga je šlo preko vesoljne zemlje. In bodisi v Rusiji ali v centralnih državah, na Francoskem in v Italiji, na Angleškem ali v Ameriki, je nestrpnost med delavstvom rodila mučne posledice: Bojevali smo se med sabo, da smo postali za vsako veliko dejanje šibki kakor bilke proti vetru, da je mogla buržoazija nekaznovano nad nami prirejati šentjernejske večere. Žrtve, ki so padle po njeni roki, vpijejo proti nam!

Kako dolgo bo še trajalo? Sodrug, proletarci: Po vsem svetu se poraja gibanje, da se napravi konec vojne med brati. V Rusiji se poraja in v centralni Evropi, na Francoskem in v Italiji, na Angleškem in v Ameriki: povsod oznanjajo trezne glave, da je prvi namen socialistične ideje le neizprosno boj proti meščanski družbi. V kolikor si naši nazori nasprotujejo, jih bomo rešili med nami, a lastnega orožja ne bomo uporabljali proti lastnim telesom. Sodrug, delavci: Pospešimo vsak po svoji moči akcijo v skorajšnje zedinjenje v imenu žrtev, ki so padle!

Gospodarska politika.

Gospodarstvo v vsaki državi je bolj ali manj odvisno od treh glavnih faktorjev, to so: premog, železo in žito. Sedaj, ko nam je pa vojna razdrapala vsa prometna sredstva, prihaja še zlasti važen faktor v poštev in to so železnice.

Pred par meseci se je vršila po pritisku strokovnih organizacij v Sloveniji in pa »Zveze industrijcev« v Belgradu gospodarska anketa. Mi smo bili nekoliko preveč naivni, ker

smo mislili, da bo zborovanje Industrijcev in zastopnikov strokovnih organizacij, ki razloži ministrom raznih resortov težnje delavstva in industrije, kaj zalego.

Svetovno gospodarsko krizo imamo, to dobro vemo. Ta svetovna kriza se je porodila lansko leto na Japonskem in od tam je zavzela bolj in bolj velikanske demenzije po vsem svetu. Najprej se je pojavila v južni in severni Ameriki, Kanadi,

Avstraliji in končno na Angleškem, odkoder se širi po vsej Evropi.

Ni temu vzrok nadpomanjkanje, ker je vojna dovolj uničila, kar bi se moralo sedaj ustvariti. Vsekakor pa smo skromnega mnenja, da se v državi kakršna je Jugoslavija, da ta kriza omiliti, to pa, ker ima Jugoslavija dovolj živil. Ravno to nas je napotilo, da smo zahtevali od centralne vlade, da skliče gospodarsko anketo, ki se je vršila 3. in 4. februarja t. l. v Belgradu v dvorani »Klasične loterije«.

Na anketi pa se je pokazal razredni egoizem v celi nagoti; govorilo se ni o tem, o čemer bi se moralo, marveč glavno besedo so imeli hrvaški, bosenski, banaški in sremski čifuti o izvozu pšenice, koruze, vina, živine, kož itd. Govorilo je sicer malo od teh ljudi, ali kričali so nad zastopniki vlade, kakor nad pastirji in pri tem sem si mislil samo to: ko bi znalo delavstvo v Sloveniji tako energično nastopiti za svoje pravice, bi se bila kriza, v kateri živimo, za delavstvo prav gotovo znatno omilila!

Ko sem situacijo spoznal, sem takoj vedel, da na tej anketi delavstvo ni ničesar izgubilo in če hočemo kaj doseči, moramo iti od ministrstva do ministrstva in tako smo tudi storili, ter tudi dosegli to, da nam se je obljubilo, da bo železniška vojna uprava odslej naročala svoje potrebščine pri domačih tvrdkah. To obljubo sicer izpolnjujejo, toda zelo počasi! Odmev teh obljub je, da se je na Jelenicah užgala druga Martinova peč, ter da je železniški ekonomat naročil nekaj svojih potrebščin v Kropl in na Ravnah so naročili nekaj delov mehanizma za lokomotive.

Velike ovire nam je pred rudarsko stavko delalo pomanjkanje premoga za našo industrijo, sedaj je premoga dovolj, in sicer Trboveljska produkcija že prekaša produkcijo pred vojno! Seveda se ta premog v vseh industrijskih panogah ne da rabiti, ker vsebuje preveč žvepla in je vsled tega za jeklarne neporaben, vsekakor pa ga ima ostala industrija dovolj!

Tudi lesna industrija zastaja. Kakor rečeno: od vseh strani se nam je obljubilo, da se bodo potrebščine naročale doma, da delavstvo zaposlamo, kakor pa listi zadnje dni poročajo, se je za konak v Belgradu naročilo za 11 milijonov pohištva v Parizu! In vendar imamo doma lepo razvito industrijo za to stroko. Menimo torej, da bi se mogoče le kdo našel tudi v Sloveniji, ki bi znal napraviti opravo za belgrajski kraljevski dvor in tistih 11 milijonov dinarjev bi ostalo doma, tako so pa romali v Pariz! Sicer se raditega sekcijemsku šefu gradbenega vodstva v ministrstvu nekaj žuga, toda kaj, vsaj so tudi iz avstrijske cesarske hiše ovratnike in robce pošiljali pravi na Francoko!

Za danes naj še omenimo to, kar spada tudi h gospodarski politiki: Pred kratkim smo v slovenskih meščanskih listih čitali o vzornem sekvstvu »Bleiberger Bergwerks-Union« v Prevaljah, kako zna Nemce krotiti! Danes pa nam je nekdo na uho povedal, da je vlada svinčene rudnike v Mežici in topilnico na Prevaljah prodala Angležem —!

Taka barantija za delavskim hrbtom pač ni — socializacija!

Ig. Mihevc.

Naš zakon je ljubezen, naš bog svoboda!

LISTEK.

Branislav Nušić:

Rejenček.

Preložil Cvetko Golar.

(Dalie.)

DVAJSETA GLAVA.

Čuvstva bogoslovca Tome, ki se nekoliko razlikujejo od čuvstev Nedeljkih.

Ob zori je zaropotal po tlaku voz, od tod je zletel na cesto, ki okrašena s telegrafskimi koli vodi naravnost v prestolnico.

Pod strešico sedi razen Elze in Nedeljka še eden popotnik, ki ga je kočijaž z Elzinim dovoljenjem vzel na voz do prvega mesta, kjer bodo popotniki prenočili. Ta popotnik je bil mlad človek, suh kot trska in prozoren kot lačen komar. Nosil je dolge lase, bele piketske hlače in nekakšno veliko suknjo, ki se ji je poznalo, da je bila pomerjena na ledjih kakšnega arhimandrita. Kolikor se je iz prvih pogovorov moglo spo-

znati, se je popotnik imenoval Toma in je bil bogoslovec.

Toma je vso pot zamišljeno molčal in se uljudno stiskal v kot, da ne bi bil Elzi napoti, ki je držala v naročju Nedeljka. Ko se je Elza naveličala molčanja, je spregovorila bolj zato, da se sploh govori:

»A vi se ne peljete daleč?«

Bogoslovec je bil najprej strašno zmešan in šele, ko je prišel malo k sebi, je odgovoril s tankim dekliskim glasom:

»Ne, do prvega mesta.«

»Kaj pa boste tam?« nadaljuje Elza.

Tomo se je zdaj že osrčil, in je prišel popolnoma k sebi ter nadaljeval pogovor zelo svobodno:

»Gospodična... to je, ako to ni vaš otrok?«

»Moj.« odgovori Elza in naredi skrben materinski obraz.

»Torej, gospa,« nadaljuje bogoslovec Toma, »moja zgodba je čudna, to je, ni tako čudna, ali je vendar zanimiva.«

»E?« napravi Elza, kot da bi ga hotela vprašati o tej zgodbi.

In bogoslovec Toma začne pripovedovati s tihim, mehkim, enoličnim glasom, kakor se poje pri maši.

»Veste, jaz sem bogoslovec in sem končal tri razrede bogoslovja z izvrstnim uspehom. Komaj sem čakal, da izvršim bogoslovje in da grem za popa, ker pop... ah, gospa, pop biti, to je bil zame ideal. Pomislite samo, pop, idealen pop... mantija, služba božja, epitrilj, nafora, beseda... beseda božja, ki bi jo vsako nedeljo govoril na pamet... pomislite, na pamet...«

Toma je v pogovoru postal čisto ognjevit, ter se je zdelo, kot da govori s šestim autofonskim glasom. V tem zanosu, bogve kaj bi še vse povedal, da ni udaril Nedeljko v silen jok, in sta ga začela miriti oba, Elza in bogoslovec Toma, pa še sam kočijaž, ki mu je bilo zoperno upiti.

Iz velike postrežljivosti vzame Toma Nedeljka v svoje naročje, da bi se gospa malo odpočila, in nadaljuje pripovedovanje, učkajoč Nedeljka:

»Ali, gospa, Bog je velik, njegove skrivnosti so nedosegljive, a njego-

ve naredbe brez pogrška. Mislim, da bom pop, a pogledjte me... zdaj sem se odločil, da grem k gledališču.«

»Ju,« vzklikne Elza, »kako to?«

»Ne vem,« božja naredba,« skomizgne bogoslovec Toma z ramami in spusti glas, kot da bi zapel s sedmim glasom.

»A kako ste zvedeli za to naredbo?« vpraša Elza naivno.

»Kako? V sanjah. V našem mestu je bilo malo gledališče, ki je zdaj v tem mestu, kjer bomo prenočili in kjer bom jaz ostal, ker so me vzprejeli za člana. Pogledjte, pokažem vam lahko ravnateljevo pismo.«

Toma potegne iz levega žepa zamazano pismo in ga začne brati.

»Spoštovani gospod! Na tem širokem svetu je neko ozko poprišče s prostranimi težnjami, ki zbirajo v sebi vse človeško življenje, ki vse pove, Deske, deske, deske, gospodine, to je ideal človeštva. Te deske so torej tudi vas navdušile, pa naj bo vam srečno, sprejemem vas za člana s 30 dinarji mesečne plače...« itd.

Kakor vidite, je stvar gotova, jaz angažiran. Glejte, kako se je to zgodilo: Nekega večera sem bil v gledališču, in potem grem domov in ležem v posteljo, ko sem bil po navadi prej izmoli molitev »na son grjadušiči«. Zaspim zelo trdo, kar se mi nenadoma v sanjah prikaže Ognjena Marija, ali oblečena popolnoma tako, kakor se danes gospodične oblačijo. Videl sem jo kot vas, s klubom na glavi, z rokavicami na rokah in s solnčnikom v roki. Jaz osupnem in ji začnem govoriti v stihih:

»Kaj je tebi Ognjena Marija, da ti takšna prihajaš pred mene?« — A ona mi odgovori z mehkim glasom: »Slušaj Toma, nikar se ne poduhovni, temveč pojdi med igralce, da vidiš, kako je to lepo.«

Jaz se prestrašim in rečem:

»Ju, Ognjena Marija, kaj vam je! Kako mi morete kaj takega svetovati?«

A Ognjena Marija mi odgovori: »Brate, nikar ne badi neumen, nego pojdi med igravce!« (Dalie prti.)

Ali more socializmem pomagati?

Kaj bom s socializmom? Saj ne more nič pomagati!...

Kdo še ni slišal takih modrih besed iz ust delavca prekratkih misli? Socializem mu ne more pomagati v njegovi bedi: Ne more mu dati dela, ne more mu pribaviti hrane, ne more mu poskrbeti stanovanja.

Silna kriza je v Ameriki; kamor se človek ozre, povsod je brezposelnost. In brezposelnosti sledi silna mizerija, lakota, prezebanje, potikanje od ulice do ulice po cele noči. Strašno je.

In socialisti? Ali morejo to izpremeniti? Ali morejo pomagati?

»Ne. Nič ne morejo pomagati. Posamezen socialist morda lahko pomaga v posameznem slučaju toliko, kolikor more sploh pomagati revež revežu. Lahko da temu ali onemu par centov, ali pa vzame za silo koga čez noč pod streho. V splošnem ne pomeni to nič. Boda ostaja. Celo morje bede, v katerem se nič ne pozna posamezne kapljice, niti gost dež ne.

Cemu bi torej bil socialist?

Kadar je jetika v zadnjem štadiju, ne more pomagati noben zdravnik na tem svetu. Cemu je torej treba zdravnikov? Proč z njimi!

To je prav tako pametno kakor vprašanje, čemu je treba socializma.

Ni je sile na svetu, ki bi mogla delavstvu toliko koristiti kolikor socializem. Ali treba se je potruditi, da ga človek razume. Kadar teče voda v grlo, je prepozno. Socializem pa ravno upozarja na povodenj in na bližajoči se potop, pa uči delavstvo, kako si o pravem času zgradi ladjo, ki ga bo rešila.

V sedanjih brezposelnosti ne more socializem prinašati pomoči. Ali te velike brezposelnosti ne bi bilo, da je delavstvo že prej poslušalo nauk socializma in se ravnalo po njem.

Socializem hoče delavstvo odvaditi od vere v čudeže. Sneti mu hoče mreno z oči in mu pokazati stvari take, kakršne so, v pravi podobi in v pravi luči.

Razumemo, da se marsikdo ravno tega brani. Kajti že sama slutnja pove človeku, da bo videl veliko več grdega kakor lepega, če bo jasno gledal. In tega se veliko ljudi boji. Mnogo jih je, ki mislijo, da se življenje vendar laglje prenaša, če je vsaj z lažjo ozaljšano. Zato si skušajo prikriti resnico, beže od spoznanja in se zarivajo v temo.

Oni verujejo, da je Bog človeku v paradizu prepovedal sad spoznanja, da je bilo to božansko modro, in da je Adam smrtno grešil, ker je hotel več vedeti, nego mu je bilo dano od Boga.

Sami nočejo posnemati Adama in ostanejo rajši nevedni.

Ali nič na svetu ni bolj potrebno kakor boj proti nevednosti. In tudi najvernejši ljudje bi se v tem oziru lahko potolažili; kajti če je vse od

Boga, tedaj je od njega tudi človeški razum, ki hrepeni po znanju. In tudi to hrepenenje samo mora biti tedaj od njega.

Nevednemu ni mogoče pomagati. Kajti če bi se mu tudi pokazala pomoč, je ne bi znal porabiti. Za delavca je pa še prav posebno potrebno znanje in spoznanje, zakaj njegova beda je posebna reč. To namreč ni beda posameznega človeka, ampak beda velikega razreda, ki nosi križ ves iz enakih razlogov.

Delavcu se ne godi slabo zato, ker je Pavel, Tonečev sin, ali pa zato, ker je doma iz Žabje mlake, temveč zato, ker je član delavskega razreda, kateremu je naložena težka butara brez obzira na to, če imajo njegovi člani svetle ali črne lase, če so rojeni v Evropi ali v Ameriki, če verujejo v krščanskega, turškega ali pa nobenega Boga.

To je prvo in najvažnejše, kar mora delavec vedeti in razumeti. Kajti iz tega dejstva izvira drugo, da se more delavec le s svojim razredom skupaj rešiti.

Socializem odpira delavstvu pot do tega spoznanja. S tem mu daje prve pogoje za osvoboditev in rešitev. Če doseže delavstvo to spoznanje, mu ne bo težko nadalje spoznati, da je treba skupnega nastopa vsega delavskega razreda, kajti da je v slogi moč, je že tako stara resnica, da jo menda vsakdo razume, če se mu le pokliče v spomin.

Ako bi bilo delavstvo poslušalo glas socializma, ko še ni bilo sedanje brezposelnosti in si priborilo moč, tam kjer se odločuje o pogojih življenja, zlasti na političnem polju, tedaj bi bilo s svojo politično močjo lahko preprečilo sedanje bedo.

Nihče ne more reči, da ne bi bilo v Zedinjenih državah dosti dela za vse, ki ga iščejo, če bi se le pametno uredilo. Tam kjer delajo ljudje po deset, dvanajst, štirinajst ur na dan, kjer se dela čez čas kakor v blaznici, bi na tisoče ljudi lahko dobilo posla, ako bi se delalo le po osem ur.

Zveza, države in občine bi lahko izvršile nešteta koristna javna dela, ako bi jih vzele v svoje roke in ako bi se ozirale na interese splošnosti. To pa bi morale, če bi v njih odločevali zastopniki splošnosti, zastopniki ljudstva, v prvi vrsti zastopniki delavskega razreda, ki bi bili tudi odgovorni svojim volilcem.

Tako more socializem pomagati. In to je edina resnična pomoč.

Kdor pričakuje čudežev, ga bo socializem moral razočarati. Od socializma jih pameten človek že zaradi tega ne more pričakovati, ker mu jih socializem ne odlašuje. Narobe. On zahteva od delavca, da veruje v resničnost in da jo spoznava.

Kdor sledi socializmu na tej poti, pa ne bo mogel biti nikdar razočaran. In to je edina pot, ki drži do cilja.

»Proletarec«.

prezračena, delavci sami pa naj ob svojih prostih urah gredo na svež zrak, mesto da hodijo zapravljati čas in denar v gostilne. Delavski otroci naj bodo čim več tem bolje na svežem zraku.

Kaj nam meščani govorite o svobodi! Kdor je reven, je suženj. *Bianqui.*

Gospodarsivo.

— Mesno vprašanje. Mestni magistrat bo dobavljal za ljubljanski trg 50 do 60 volov po nižnji ceni. Glede poziva deželne vlade za nizko maksimiranje cen govedu mesu je mestni magistrat dogovorno s predsedstvom deželne vlade sestavljal komisijo treh članov: Zastopnika deželne vlade, zastopnika mestnega magistrata ter uradnega živinodravnikarja mestne klavnice, ki bo ob navzočnosti komisije dala zaklati 10 različnih volov, ki pridejo za ljubljanski trg v poštev. Po rezultatu bo komisija določila podlago za maksimiranje cen. Poročilo komisije se bo uradno objavilo v časopisju, da bo prenehalo neopravičeno govorjenje.

— Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani ima v skladišču še več raznega materiala. Manjše predmete oddaja takoj proti plačilu, večje predmete pa konkurenčnim putem. Interesente za demobilizacijsko blago se vabijo, da si ogledajo zalogo. Dovoljenje za vstop v skladišče se dobi v pisarni označenega urada v Sodni ulici št. 1, kjer se izbrani material tudi plača.

— Naša papirnata industrija. »B. Dnevnik« piše: Naša papirna industrija se zmirno bolj razvija, toda vzlic intenzivnemu delu ne morejo zadostiti glavni potrebi papirja, zlasti boljše kvalitete. Naša produkcija je naslednja. Združene papirnice v Goricanah, Medvodah in Vevčah pridelajo letno 1400 vagonov papirja iz celuloze za pisanje in tisk; papirnice v Zagrebu pridelajo letno 178 vagonov finega in polfinega papirja. Tovarna na Sušaku izdelala letno 70 vagonov večinoma cigaretnega papirja. Tovarne v sv. Katarini pri Trzinu, Sladki gori, Prevalju in dve tovarni v Čirčaku izdelajo letno 1000 vagonov lepene iz lesne mase; majhna tovarna v Zreču na Štajerskem izdeluje ovojni papir, papirnice v Raddečah pri Zidanem mostu je stara že nad 200 let in edina izdeluje papir iz čunja in celuloze. Letna produkcija znaša 50 vagonov finega papirja. Ta tovarnica namerava zgraditi veliko tovarno za izdelavo igralnih kart. S koroškim plebsitcom smo izgnili največjo tovarno lesne mase v Reberbach, ki je edina izdelovala pobeljeno sulfat celulozo za fini papir.

— Dedščine med vojno umrlih Jugoslovancev. Jugoslovansko republikansko združenje, politična organizacija ameriških Jugoslovancev, s sedežem v Chicagu je sklenilo glede tega dne 23. marca t. l. naslednjo resolucijo: »Zedinjene države Severne Amerike so med vojno zaplenile vse dedščine, ki naj bi bile izplačane dedščini, zlasti v državah, ki so bile v vojni z Ameriko. Ta imetja so sedaj hranjena v Washingtonu po »Alien Property Custodian«. Med temi zaplenjenimi so tudi dedščine, ki naj bi bile izplačane Jugoslovancem v domovini; to je dedščine zapuščene po v Ameriki umrlih Jugoslovancih, za časa vojne še oficijelno avstro-ogrskih državljanov. Največ tega zaplenjenega imetja Jugoslovancev obstoja v posmrtninah, izplačanih po raznih jugoslovanskih podpornih organizacijah. Uprava »Alien Property Custodian« v Washingtonu ne more izplačati dedščin zapuščin, dokler ni med Ameriko in Jugoslavijo sklenjena recipročna pogodba. Vse ostale države v Evropi imajo omenjene pogodbe z Ameriko že podpisane in demnevno nam je zavlačevanje od strani jugoslovanske vlade, vzpričo dejstva, da je vlada Zedinjenih držav Severne Amerike storila že pred desetimi meseci vse potrebne korake, da se sklene recipročna pogodba med njo in Jugoslavijo. Jugoslovanski delavci, ki trpi splošno pomanjkanje vsled pravkar minule vojne in nje posledice neurejenih razmer, je tisti, ki trpi vsled tega zavlačevanja. Podpis recipročne pogodbe je samo formalnost in ni vzroka še za nadaljno zavlačevanje s strani jugoslov. vlade. V interesu jugoslov. delavstva v domovini smatra JRZ. svojim dolžnostim, da spomni vlado v Belno pogodbo z Zedinjenimi državami Severne Amerike, da bedno delavstvo, ki je pri tem prizadeto, pride do upravičenih dedščin, katere v svojem bednem stanju neobhodno potrebuje.

— Na Češkem je po zadnji uradni statistiki 6.663.131 prebivalcev. Na vsem ozemlju, kjer stanujejo Čehi (Češka, Moravska in Šelska), jih je 9.994.369.

— Minister za agrarno reformo je odredil, da se ob priliki izvajanja agrarne reforme v Vojvodini pustijo neke večje posesti, da se nasejejo s slakormo peso.

— Cene padajo — na Madžarskem, in sicer so po vseh iz Budimpešte pri blagu in živežu padle za 25—50 odstotkov. Kmalu se bo

uresničilo, da bomo smeli po pravici zavidati vse naše sosede — oddaljene in bližnje — celo — Madžare.

— Vseslovanska zadruga zbornica v Pragi. Iz Prage javljajo, da ustanavljajo v Pragi zastopniki ruskega zadruštva »Slovansko zadrugo banko« s 3 milijoni čk. osnovnega kapitala. Njena naloga bi bila izmena blaga med Rusijo in Češko-slovsko! Podpisani je tudi pravilnik vselovanske zadruške zbornice. Sredi maja se otvori v Pragi vselovanski zadrugarski kongres, na katerem se reši vprašanje, če se sprejmejo v zveze tudi balkanske zadruge.

Dopisi.

Jesenice. (Rdeča barva.) Dne 8. aprila t. l. smo sprejeli k zadnjemu počitku s. Buzetlija, ki je po daljši bolezni v starosti 25 let podlegel prerani smrti kot žrtev kapitalizma. Pokojnik je bil več let član Osrednjega društva kovinarjev, podružnice Dobrava. Kot članu so se podružnice Dobrava, Javornik in Jesenice, ter kot članu društva »Svoboda« oziroma telovadcu in kot podpornemu članu godbenega odseka kovinarjev vse te korporacije polnoštevilno udeležile žalnega spreveda. Od strani svojcev sta bila povabljena g. župnik in kaplan. V Jesenici. Ko sta omenjena dva gledala rdečo barvo na pogrebni poti, prišli navzoč, je župnik prišel imeti mogo mater pokojnika, čes, da so vsi t. j. »protivrski« ter, da on nikakor ne more spremljati pogreba, ako se ne odstranijo ti znaki. Mati in brat pokojnika sta pojasnila župniku, da tega nikakor ne moreta storiti, ker je bila to zadnja želja pokojnikova. Končno je mati povdarjala, da je pokojnik prejel vse zakramente, ter župnik da se stavi sedaj te zapreke? G. župnik je nato pripomnil, da ne more delati »proti svojem prepričanju«. — Nato sta se župnik in kaplan odstranila, žalni sprevod pa se je začel pomikati brez njih. Množica je bila razburjena in čuli so se klici: »Ker ni bog, ker je zaveden proletarec!« Ženske pa so klicale: »Darov za monštranco se pa niste branili od rdečkarjev!« Po končanih ceremonijah v cerkvi se je sprevod zopet pomaknil na mirovdvor, kjer smo spotoma od cerkve do mirovdvora opazili, kako škodljivo se je kaplan Gabrovšek iz župnišča smejal skozi okno, kar pa ni nič čudnega, ker smo v njem kot zasmevalcu videli le strastnega pristaša SLS, ne pa Kristusovega namestnika. Po končanem opravilu na mirovdvoru je s. Jeran napravil kratak žalni govor povdarjajoč, da se obdrži pokojnika v blagem spominu. Izrekel je pokojnikovim svojcem sožalje v imenu vseh korporacij, povdarjajoč, da posnemamo zavednost in zavest pokojnika tudi ob zadnji uri! Lahka mu bodi zemlja! — G. župniku in kaplanu Gabrovšku pa povedmo še enkrat. Strok. org. kovinarjev ni za in ne proti veri. Rdeča barva pa je znak naše bojovne organizacije za svobodo in pravico internacionalnega proletariata. Na pripombo župnika, čes, da je rdeča barva »protivrska«, pa vprašamo, zakaj si Orli že zdavnaj niso oblekli črnih srajc, zakaj se župnik oblači v rdeče plašče, zakaj ne izpremenite barve in si napravite vse črno in tudi črne cerkvene zastave. Res nismo še videli purmanov, da bi bili tako hudi na rdečo barvo. — Najbolj barbarsko pa je to, da se je izrazil neki pristaš SLS, da smo pokojnika nesli kot »mrhov«, čes, da ni bil navzoč župnik! Lepi učenci sovražnikov rdeče barve ste! Koliko take »mrhovine« pa nosi na vesti vaša SLS izza časa svetovne vojne?! To bi vedele povedati bojne poljanke!!! Ko bi mrtvi vstali iz grobov, bi bila sodba strašna! Delavstvo obračuna s to stranko! V boj za pravično stvar z duha svetlim mečem!

Zivela pikhauba ali dr. Pirkmajerjeve »obznane«! Vodja ptujskega okrajnega glavarstva dr. Pirkmajer je mož, o katerem smo že večkrat imeli priložnost pisati. Ta mož, ki vidi v vsakem človeku, ki ne trobi v buržujski rog, prevratnega in državi nevarnega elementa, se je zopet pokazal. To pot je s svojim bistrim očesom zasledil nevarnost za »javne oziro« v Strnišču pri Ptuj, kjer se nahaja begunsko taborišče in kjer se je pred par meseci naselilo nekaj — nebodiljhtreba — Wranglovcev. Brez najnujnejšega vzroka in povoda je izdal za Strnišče sledečo »obznano«: »Na podlagi § 7 cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854 drž. zakona št. 96 (Živijo Avstrija!) prepoveduje okrajno glavarstvo v območju taborišča v Strnišču prirejanje javnih vesel, zabav, shodov, sestankov itd. iz javnih ozirov ter razglašja, da bodo izdali v bodoče prireditve dovolila le za prireditve patrijotičnega značaja ob izključitvi vsakršnega točenja alkoholnih pijač in bo udeležba tistih omejena edino na prebivalce taborišča ter osebno vabljene.« Ta »obznana« je bila dostavljena zastopnikom delavskih organizacij dva dni pred prireditvijo društva »Svoboda«, ki se je vršila na velikonočni ponedeljek. Podružnica »Svobode« je vložila prošnjo za dovoljenje veselice skoro cela dva tedna pred dnevom, določenim za prireditev in ker smo že 18

marca zvedeli pri dotičnem referentu na glavarstvu, da je prireditev dovoljena, smo bili takoj prepričani, da gre tu zopet za navadno šikaniranje delavstva, kateremu noče demokracija dovoliti niti eminentno kulturnih prireditev. Na intervencijo pri dotični vladi se je veselica »Svobode« seveda vršila in vladni zastopnik, ki je bil navzoč se je lahko prepričal, da je prireditev polekla brez najmanjšega incidenta in da zaradi strniških prevratnežev »javni oziro« lahko spijo spanje pravičnega. Kakor že omenjeno, je dr. Pirkmajer izdal svojo »obznano« po avstrijskem receptu brez najmanjšega vzroka. Pri celi stvari pa je še nekaj, proti čemur moramo odločno protestirati. Določim dr. Pirkmajer dela delavstvu vse mogoče ovire in mu preprečuje prireditve, shode in sestanke, dovoljuje Wranglovcem veselice po dvakrat in večkrat na teden in to ne do desete ure, pač pa včasih cele noči ter se teh prireditev večkrat tudi sam udeležuje. Proti takemu postopanju protestiramo najodločneje, ne morda iz sovraštva do Rusov, pač pa zato, ker hočemo in zahtevamo, da se pusti delavstvu vsaj tržico pravic, ki mu jih je navrgla jugoslovanska buržoazija. Delavstvo je vsaj toliko vredno, kot so vredni ruski begunci, zato ne moremo razumeti, kako pride dr. Pirkmajer do tega, da delavstvu krati najelementarnejše državljanske pravice! Po mnenju dr. Pirkmajerja ne sme delavstvo imeti razvedril, ne sme imeti veselice, čes, delavstvo mora imeti v temi, da ga bo buržoazija lažje izkoristila. Na takozvanih »patrijotičnih« prireditvah je vse dovoljeno, delavstvu pa se delajo vse mogoče ovire in omejitve. To se pravi: Zivela pikhauba. Za delavstvo namreč; za buržoazijo in takozvane boljše sloje pa — živel šampanjec! »Obznano«, ki jo je dr. Pirkmajer izdal smo poslali našim poslancem, da vprašajo na kompetentnem mestu, ali je dr. Pirkmajer res on mogočnej, ki si lahko, kadar se mu zljubi, dovoli izdati odredbe take vrste, kakor je zgoraj omenjena.

Ptuj. Glasilo ptujskih demokratičnih advokatov »Ptujski list«, izgleda v zadnjih številkah kakor na smrt bolan človek, kateremu je zdravnik konstatiral nad štirideset stopinj mrzlice. Bolnik, ki se nahaja v takem štadiju navadno blebata stvari, ki kažejo, da je kriza prišla tudi v možgane. V takih slučajih je po navadi ozdravljenje izključeno in nobeno zdravilo ne pomaga več. Vzrok bolezni »Ptujskega trobila« so občinske volitve, katere bodo spravile ptujske občinske gospodarje v prerani grobi! Ti ljudje se zavedajo, da jim bo 26. aprila odklenalo, zato skušajo z več ali manj neumnimi slagenji poagrirati za njih propadajočo stranko. V njih strahu in zagriženosti pa gredo tako daleč, da se ne zavedajo, da agitirajo proti samim sebi. Članek, ki ga je priobčil P. L. v 14. številki dne 3. aprila, nam je koristil več kakor deset shodov, za kar smo gospodu, ki urejuje on list, izredno hvaležni. V omenjenem članku je poleg drugih klobasarij skušal vreči tudi jabolko spora med delavce in obrtnike, a dosegel je ravno nasprotno. Delavstvo je čitalo črno na bolem, da bi hoteli ptujski demokratje uvesti nad njim špijonažo, katero naj bi izvrševali — vsi meščani! Živela demokracija! Obrtniki pa so spoznali, da se jih demokracije spomnijo — en mesec pred volitvami! Zato se ne bodo dali speljati na ta demokratiški him in bodo složno z delavstvom nastopili proti ptujskim veletrgovcem, verižnikom in — dohtarjem! Ne bomo na dolgo in široko odgovarjali na posamezna natelevanja, ki jih ti ljudje prinašajo v njih glasilu. Odgovor je prav kratak: Mestno gospodarstvo je zafrano do skrajnosti in delavne sloje, naj se ti imenujejo delavci, obrtniki ali uradniki, ne zadene niti najmanjša krivda! Od njih pa je odvisno kakšno bo mestno gospodarstvo v bodoče. Če je prej paševal na magistratu Ornič, so bili v prvi vrsti krivi volilci; če bo v bodoče »gospodaril« kak demokratiški frakar, bodo tudi krivi volilci. Od teh par pričakujemo, da bodo glasovali za stranko, ki je zastopnica onih ljudi, kateri imajo največji interes na tem, da se mestno gospodarstvo in občinsko politiko vodi na moderni podlagi, na podlagi socialističnih načel. Ta stranka je socialno-demokratska in ljudje, kateri koristi ta zastopa, so delavci, obrtniki in nameščenci. Tem velja naš klic: V boj za občino, v boj proti laži-demokratizmu ptujskih liberalcev! Dne 26. aprila mora priti ptujska občina v roke liberalcev! Dne 26. aprila mora priti ptujska občina v roke ljudske mase, katere bo poslala v občinski odbor ljudi iz svoje srede, ne pa zastopnike buržoazije!

Rogaška Slatina. Tukaj se je vršil 13. aprila 1921. strokovni shod delavcev Drž. zdravilišča, na katerem je poročal s. Leskovec iz Celja. Shod je imel namen, da se uredijo razmere v Drž. zdravilišču v Rog. Slatini, katere so postale neznosne zlasti za delavstvo. Kršenje pogodb, denunciranje delavcev je na dnevnem redu. — Merodajne oblasti opozarjamo pravočasno, da napravijo vendar enkrat red, če hočejo, da zdravilišče obdrži svoj sloves. Govornik je ostro bičal birokratičnem sistem, ki so ga gospodje demokratje ustvarili,

V boj za osemurni delavnik!

Reakcija je odpravila osemurni delavnik za malo obrt in se sedaj posvetuje, kako bi uvrstila čimveč obratov med malo obrt.

To je prvi okruten korak proti socialni zakonodaji. Delavci, delavke, besedo imamo mi.

Z ozirom na to sklicuje ljubljansko in okoliško strokovno organizirano delavstvo

PROTESTNI SHOD

v ponedeljek, dne 25. aprila 1921 v vel. dvorano »Mestnega doma« ob 6. uri zvečer.

Delavstvo ne sme sprejeti tega atentata kar brez ugovora. Zaradi tega je nujno potrebno, da pove reakcijskimi gospodi o pravem času in z vso odločnostjo, da si delavstvo ne da na noben način jemati pridobljene pravice.

Sodrugl. sodružice, agitirajte za mnogobrojno udeležbo, ker je atentat naperjen proti nam vsem!

Sklicatelj.

Sveži zrak — sovražnik jetike.

Ste-li kdaj premislili, da je zrak nekaj, brez česar ne moremo živeti? Lahko živimo brez hrane ali vode nekoliko dni ali celo tednov, ali brez zraka bi umrli v par trenutkih.

Z vdihovanjem svežega zraka donajamo v pljuča kisik za svojo kri. Ko izdihujemo, izganjamo iz telesa

nesnago v pljučih in krvi. To delo telesa imenujemo »vdihovanje« in »izdihovanje«. Mnog let se je domnevalo, da slab zrak nastaja vsled prevelike količine ogljikovega dvokisa, ki ga pljuča izdihujejo. To teorijo so zavrgli in neki zdravnik pravi o slabem zraku naslednje:

Pokvarjen zrak je večinoma pripisovati visoki temperaturi, visoki vlažnosti in pomanjkljivemu gibanju zraka.

V gorkem, vlažnem in mirnem zraku tičijo lastnosti, ki izpodkopljujejo zdravje telesa. Ako vdihnemo in izdihnemo gorak in stoječ zrak, najdemo: 1. da naša kri postaja lena; 2. srce bije bolj počasi; 3. možgani ne delujejo; 4. glava začne boleti; 5. telo postaja rahločutno za prehlad. V taki nečisti atmosferi telo nima odporne sile nasproti bolezenskim klicem. Zlasti klica tuberkuloze (jetike) se rada nahaja v pokvarjenem zraku. Ta klica se navadno vzpenja v zrak iz osušenega pljunca osebe, ki ima jetiko. Taka oseba je izkašljala svoje bolezenske klice v gorki, vlažni in stoječi zrak. Te klice pa najdejo navadno zarejalšče v pljučih osebe, oslabilene po dihanju slabega zraka. Svež, gibajoči se zrak dela prave čudeže v uničevanju teh klic. Ravno tako čudotvorno okrepčuje telo, da se more upirati bolezenskim klicem.

Svež zrak je zdravilo. More se jemati v velikih dozah, čim več tem bolje. Služi toliko kot preprečilno, kolikor kot zdravilno sredstvo. Svež zrak, povrh tega je zdravilo, ki ne stane nič. Vsi se ga lahko poslužujemo. Zato naj delavske družine skrbijo, da bodo njih stanovanja vedno dobro

prezračena, delavci sami pa naj ob svojih prostih urah gredo na svež zrak, mesto da hodijo zapravljati čas in denar v gostilne. Delavski otroci naj bodo čim več tem bolje na svežem zraku.

Napredna Ljubljana...

Stojl, stoji Ljubljana,
Ljubljana dolga vas.

In zopet je zahreščala lajna: Bela Ljubljana, napredna Ljubljana, ostane zvesti napredni Ljubljani! Prav kakor v tistih časih, ko je bil še stari Bleiweis podžupan ljubljanski in načelnik liberalne stranke. Človeku gre pomilovalen nasme preko ustnic, ko poslušate te stare polomljene viže.

Da, napredna Ljubljana! V čem neki? V blatu in prahu? V draginji in mesarskih štrajkih? V pomanjkanju stanovanj? Če pride v Ljubljano tujec, vidi že na kolodvoru, da je Ljubljana res napredna: kar krmežljava razsvetljava, prečkane ceste in tisti ropotajoči kurniki, ki nadomestujejo električne kolovrate za putko in revmatizem in ki spominjajo na basen o zajcu in polžu, ga morajo dovesti do nedvomnega prepričanja, da je Ljubljana res deželno stolno mesto Slovence s slavno upravo JDS na čelu. Če naj bo to, kar bi delalo sramoto vsakemu selu tam kje v Transilvaniji, naprednost, no, potem je res, da je Ljubljana najnaprednejše mesto na svetu.

Bili so časi, ko se je ljubljanskega volilca strašilo s črnim in zelenim zmajem, da je poln groze in strahu glasoval tako, kakor se je glasilo povelje njegovih »naprednih« voditeljev. Ej, pa tisti časi so minuli in ljubljanski volilec ve, da se naprednost bankrotirske gospode pričenja in neha pri polni kasi.

Zmaj ne vleče več, zato se je pa pojavil cesni valjar, ki mu bodo kmalu sledile še pometalne mašine. Ceste se bodo baje popravile in vse to bo stalo dobrodnega ljubljana nekaj več kakor 20 milijonov kron! Kaj pa je to za Ljubljano? Malenkost! V blagajno se seže, pa jih ni... E, pa kaj to! Samo da bo pridni ljubljanski glasoval za prijatelja delavcev Turka, za oboževatelja osebnega delavca Franchetta in za ošabno-domišljavega birta Kavčiča.

Ni je večje hinavščine od tega, če apelira ljubljanska bankokratija na napredne volilce. Ali naj rešuje Turk delavsko vprašanje? Vprašajte delavce, ki so imeli opravka z njim, kaj vam bodo povedali! Ali pričakuje, da se bo gospod Frilih zavzel za najemnike stanovanj, za delavce, za javne in privatne nameštence? Ej, ej, slaba bi predla malemu človeku v Ljubljani, če bi bil tako lahkovoren. In kaj naj rečemo o Franchettiju in družini? Iz boja zoper osemurni delovnik in zoper druge delavske zahteve so znani po širni Sloveniji. Uradnikom bodi prav resen opomin, da če pade delavstvo, pridejo oni na vrsto. Začetki podaljšanja delovnega časa so že tu.

Noben berač, noben židovski trgovec ni tako vsiljiv, kakor tisti lažljiva ljubljanka naprednost, ki se je človek strmuje, če pride kak Albanec v Ljubljano. Pojdite se solit, če mislite, da so tisti zmaji na jubilejskem mostu znamenje naprednosti!

Naprednost se zrcali v delu, v mišljenju, v čustvovanju. Vsega tega pa milijonarska gospoda v Ljubljani ni pokazala niti dokazala. Gledališče, opera, kapelice na gradu, kopališče itd. itd. so stvari, ki je boljše, da položimo nanje figovo pero. Da, Ljubljana je napredna po bankokratskih metodah, ki grozijo zastrupiti vse naše javno in privatno življenje. Mesto prave resnične naprednosti

smo dobili policajdemokracijo in batinje!

Delavec je za JDS izgubljen — obrtniki, branjevi in mali trgovci jej obračajo hrbet. Javni in privatni nameštenci se bunijo, ker le predobro vedo, kako jim ta reže kruh. Tudi kmet, kolikor ga je v liberalnem taboru postaja nezanesljiv, da je bila zanj potrebna posebna mišnica takozvane Samostojne Kmečke Stranke. In študent? Nikarte govoriti, hlanavci, o bodočnosti naroda, ko je pa vaša preteklost tako umazana in ko ima miadina oči, da vidi vaše sedanje početje! Mladina je idealna, mladina ne pozna zakulisnih bankokratskih metod in korupcije! Mladina bo šla v boj za prapor čist in nemadeževan, ne glede na to, če je tudi v nasprotju s tabornik nekaj idealnih mož, ki naj s svojim poštenim imenom krijejo sramoto naroda!

Bankokratija in policajdemokracija se tega dobro zavedata: zato je pa določila volitve na delavnik. Može delavci, volilci! Nihče naj ne straši tega! Dolgo vrsto let Vam je kapitalistična gospoda dala kri in mozeg, preveč ste bili zaničevani in prezirani, da bi ostali v torek doma zgolj iz bojazni, da izgubite nekaj kronic zaslužka. Pomislite: Milijonarji in bankirji, verizniki in tihotapci, oderuhi in naviljaci cen bodo prišli vsi do zadnjega! Pridite tudi Vi! Če boderete s svojimi glasovi bankokratijo, bo Vaš dobiček stoteren, kaj je zaslužek par uric napram dobičku, če pridejo na krmilo občine moške Vašega zaupanja! V vojski ste streljali s topovi, na dan volitve zrušite svojega sovražnika z volilnimi kroglicami! Delavstvo bo smatralo za strahopetca in figarja vsakogar, kdor bi ostal na dan volitev doma.

V torek, 26. aprila vsi na krov! Zapustite tovarne in delavnice, pisarne in prodajalne, stavbišča in njeve korporativno pa pridite vsi do zadnjega na volišče! Nihče Vam ne sme odtrgati od zaslužka, ker imate po postavi pravico do polne plače!

Glasujte napredno! Ne dajte se premotiti od agitatorjev, ki Vam bojo lagali o socialno-demokratski zvezi s klerikalci. Take zveze ni! Najizprošnejši nasprotnik klerikalizma in duševne teme je ravno socialna demokracija! Kdor Vam bo govoril o kakih Zvezih, mu vrzite v obraz, da laže!

Boj korupciji! Oglejte si, kako stanujete; pogledite svoj dom in svoje otroke: pomislite, kako se je pehalo Vaše žene med vojno; preudarite, kakšno pravo imate in kako je z delovnim časom; vse to pretehtajte, pa Vam ne bo težko se odločiti, da boderete v torek, dne 26. aprila glasovali za socialnodemokratsko stranko in spustili kroglice v

zadnjo škrinjico.

Voli se od 8. zjutraj do 5. popoldan. Kdor pride na volišče po 5. uri, ne bo smel voliti. Vsakdo naj vzame s seboj kako listino (delavsko knjižico, domovinski list, rojstni list, potni list ali kaj podobnega, da bode lahko dokazal svojo identičnost, če bi komisija utegnila imeti kak dvom!

Pokažite na dan volitev, da je Ljubljana res napredna!

Proč s korupcijo!

Naj živi socialna demokracija!

NOVI DAVKI

LDU, Beograd, 22. Povedom razprave o predlogu novega državnega proračuna, so se pričela v finančnem ministrstvu dela za določitev novih virov državnih dohodkov. Kakor znano, niso projektirani dohodki v preteklem letu, izvzemši takse, dosegi onih uspehov, kakor so se pričakovali. Ob tej priliki se je ukinil davek na poslovno obrt, ki je doslej dal 10 milijonov dinarjev. Namesto njege se bo uvedel direktni neposreden davek, izdelan po vzoru francoskega, nemškega in avstrijskega zakona o poslovnem davku na izključni promet v državi na podlagi uslug, ki jih nudi država posameznikom. Načrt, izdelan v ministrstvu za finance, bo predložen finančnemu svetu v pretres.

IZVOZ MEŠA V ITALIJO ZOPET DOVOLJEN.

LDU, Beograd, 22. Italijanska vlada je uknila prepoved uvoza živine in mesnih izdelkov iz naše države. Uvoz svinj in kovi je dovoljen pod potovimi pogoji.

NAŠA DRŽAVA PROTI BOLGAROM.

LDU, Beograd, 22. Bolgarska vlada je zahtevala s posebno noto od zavezničkov,

nač se ji podaljša rok za izplačilo obveznosti, ki je določeno za 1. maj. Naša vlada je podvzela korake, da prepreči to izigravanje obveznosti.

AMERIKA HOČE POSREDOVATI MED ANTANTO IN NEMCIJO?

LDU, Berlin, 22. Član ameriške misije je izročil državnemu ministru dr. Simonsu odgovor ameriške vlade na nemško noto. Noto ima tole vsebino: Ameriška vlada ni v stanu privoliti v to, da bi v obnovitvenem pravljanju tako posredovala, da bi morala pri ureditvi tega vprašanja sodelovati kot razsodnik. Prožeta pa po resnosti peročih vprašanj in po njih pomembnosti za ves svet, je vlada Zedinjenih držav močno zainteresirana na skorajšnji in pravični rešitvi tega vprašanja. Ameriška vlada želi, da se nemudom začne pogajanja in izraza ponovno svojo nado, da bi nemška vlada čimprej formirala svoje predloge, ki bi tvorili podlago za pogajanja. Ako bi nemška vlada nastopila to pot, bi se ameriška vlada začela baviti s tem, da predloži zadevo entnim vladam v obliki, ki bi bila za Nemčijo sprejemljiva.

Sodrug, delavci!

V nedeljo, 24. im pridite vsi na pokopališče na grobove žrtv delavske solidarnosti. Ob 10. zjutraj bodite vsi tam. Pridite iz svojih okrajev skupno na pokopališče, kjer bodo govorili razni sodrugi. Delavstvo, udeležite se kompaktno te mirne žalne manifestacije!

Politične vesti.

Demokrati in volilci! Zavedemo delavstvo v vednost! V ponedeljek zv. se je vrnil volilni shod mariborskih obrtnikov v gostilni Maribor, za zaprtimi vrati. Kljub temu se je posrečilo nekaterim našim zaupnikom priti na shod. Glavni poročevalec je bil z. dr. Serneč, nosilec demokratske liste v Mariboru. Gospod kandidat na županski stožec je rotil ter zabijaval obrtnikom, da naj volijo demokrate, ki imajo baje ta stan najbolj pri srcu. Gospod demokrat ta večer ni mislil nič na nacionalnost Maribora, marveč samo na gospodarsko. — Svaril je obrtnike, da ne ne volijo socialiste. Češ: »delavci so vaši najhujši sovražniki. Delavci očitajo vam, obrtnikom, da šampanzirate, toda ravno nasprotno je res: Delavci šampanzirajo in kadar vse zapijejo, tedaj pa zopet zahtevajo od vas večje plače. Končno je rekel: Ako pa kdo ne bi iz nevem kakega vzroka hotel glasovati za dem. listo, tedaj naj glasuje za narodne socialiste, samo ne za socialdemokrate. Delavci sodrugi! Zaponnite si: Vi šampanzirate! Dajte na to drznost primeren odgovor!

Pravi pašluk ustvarja pol. svetnik Senekovič v Mariboru. Svojo cenzorsko oblast izrablja v to, da dosledno črta vse, kar osvetljuje nesposobnost njegovega aparata ali pa poteze njegovega paševskega birokratizma Mariborska lista »Volksstimme« in »Enakoste« prinesejo večkrat kako prav zanimivo zgodbo iz delokroga brezprimernega čuvaja reda in mira in drugih državljanjskih blagov in sreča je, če ta veliki državotvorni gospod vsaj suno notico pustil, komentar in apel na merodajno oblast, da naj v interesu reda in kulture te nesposobne figure odpravi ali preobrazi, pa itak vsakokrat zapleni. »Volksstimme« od 17. aprila donosa poročilo o genialnosti Senekovičeve policije povodom ropa v marib. menjalnici na gl. kolodvoru. Policija v tej zadevi ni storila prav ničesar, vse sledi je pustila v nemar, zato pa je kasirja enostavno deklarirala za krivca, zvezala in zaprla Senekovičev vpliv rodi pri vseh policajih nezmožljivost in naravno je, da kadar ta svojo sodbo izreče, potem te stvar rešena in obdolženi kasir bi še dunes sedel, da ni avstrijska žandarmerija v Lipnici na lastno iniciativo aretirala pravih krivcev — Wranglovihi oficirjev. Po navedi teh snih dejstev je v »Volksstimme« zopet velika bela lista. Pa tudi to nam dovolj pove: člankar je gotovo apeliral na merodajno oblast, od takega »nezmožljivega« policijskega papeža odstrani, ta je pa stvar zaplenil, ker če ne kaže beliti suhih dejstev, se v interesu demokratske države pobelijo vsaj očitki tako visoki osebi kot je Senekovič. Demokrat pa, da ni takih! Ko so vladali klerikalci, se je hlinil velikega sovražnika reakcije, sladko in gibčno je stopical za socialističnim žurnalstvom v Mariboru ter prigovarjal »le dajte jih!« Celo inspirirati je hotel, pa ni bil akceptiran. Menda si je dotični žurnalist mislil: »slaba mentaliteta«. Drugič več, za današnje pa še treba, še bolj natančno in tudi svedoke, Tistim pa, ki mislijo v Senekovičev pašalok, pravi dober svetovalec: Nikar ne dvomi o njegovi nezmožljivosti, nikar ne občaj z osebami katere je on v svoji nezmožljivosti označil za »nevarne« elemente in nikar, nikar ne poželj žene, za katero on gleda in ker je takih žensk dosti, je za ta slučaj treba posebne pozornosti. Če pa se ne ravnaš po teh nasvetih, ti je policijsko zasledovanje na ta ali oni način

neizogibno. Pa še nekaj: velik Senekovičev prijatelj je tudi neki švicarski trgovec z mesom in tudi s celini prašiči in zato ne bi bilo dobro, da prideš s tem švicarskim gospodom navzkriž ali pa da postaneš njegov konkurent. Ljudje sicer pravijo, da je to čudna družba za policijskega svetnika, pa kaj hoče, paša že vé, zakaj se ta ali pa oni solnči v njegovi milosti.

Teško delo, Minister za socialno politiko dr. Kukovec namerava revidirati vse institucije socialne politike v Vojvodini in v južni Srbiji.

Vedite v Italiji — Kakor poroča »Piccolo«, se bosta v pokrajini Alto Adige postavili dve volilni listi, ena socialistična in ena, ki protestira proti aneksiji. Nemška zveza je postavila štiril kandidate in je izdala razglas proti miru, ki je raztrgal Tirolsko ter pozivlje volilce, naj oddajo glasovnice s planiko, simbolom nemškega značaja teh krajev. — Kakor doznavamo, se bodo vršile volitve v še v mnogih drugih krajih Italije pod devizo: ali za rapalsko pogodbo ali proti njej!

Nemška preloža za posredovanje. Nemška vlada se je obrnila na ameriško vlado s prošnjo, da ameriška vlada posreduje pri zavezniških glede načina plačevanja nemške vojne odškodnine. Ameriška vlada je ta predlog odklonila, privolila pa je v to, da bo, če predloži Nemčija take predloge, o katerih se bo dalo razpravljati, opozorila nanje zavezniške, tako da bi se pogajanja mogla čimprej pričeti. Tozadevna nota državnega sekretarja Hughesa izraža upanje, da bo Nemčija v najkrajšem času formulirala take predloge, o katerih bi se dalo razpravljati.

Osemurni delavnik in transportni delavci. Kongres transportnih delavcev je sprejel po Bevinu predlagano resolucijo glede osemurnega delavnika in po švedski zvezi predlagano resolucijo, v kateri se pozivljejo delavci vseh dežel, naj se upro potkusu kapitalistov, da bi se podaljšal delavni čas ali da bi se delavci brez nujnega vzroka uporabili za nadurno delo. Kongres obvezuje mednarodno zvezo transportnih delavcev, naj podpiše soderge vseh dežel, ki se bore za osemurni delavnik.

Delavci socialisti!

Pridite v soboto, dne 23. aprila ob pol 8. zvečer vsi na

VOLILNI SHOD

v veliki dvorani Mesnega doma v Ljubljani

na katerem bodo poročali kandidatje socialno-demokratske stranke za občinski svet ljubljanski.

Krajevni odbor JSDS.

Dnevne vesti.

Blagajna opere — okradena! Lajovičev izrek, da je gledališče potrebno »energične remedure in capite et membrisi«, je dobil z najnovejšo, zelo senzacionalno afero o »zagotovem poverjenju za vstopnice in karine gotovine 80.000 K« — najzgovornejši dokaz. Da bi videli, kakšen dirindaj je v četrtke vladal v gledališki upravi! Kako je molil administrativni ravnatelj J. Rus svoj kes! Kako je ta mož pruževal svojo malomarnost v blagajniškem poslovanju. Umevno, da je prijetnejša zabava za kulturni med skokonogimi haleškami, kakor pa kontrolirati blagajno in se ukvarjati s suhim številkami. Senzacionalna tatvina 80.000 K se je približno izvršila tako. Kot blagajničarka pri dnevi blagajni posluje gospodična Albina Avbelj. Rodbina je mestoma zelo nesrečna, kajti njih sin Alojzij jim dela s svojimi pustolovščinami velike stitnosti. Ko je prevzel blagajne novi administrativni ravnatelj, je uvedel po svojih brezbriznosti in nevestnosti oddajo dnevne blagajne tako, da je morala gđ. A. Avbelj denar nositi na svoj dom in je čez več dni obračunavala z njim. Zadnje dneve — gotovo je upravičeno zmešal glavo tudi novi pokret za sananje razmer — je imela blagajničarka pri sebi kar 80.000 K in še celo več. V navadni damski torbici je odnesla v sredo 20. t. m. denar domov in ga zvečer shranila v omario. Iz te omare je potem 80.000 K izginilo! Na kakem način in kdaj? — Kakor izjavlja blagajničarka sama, je denar pustila doma in odšla zvečer po 7. uri s starši v operno gledališče, ona k blagajni, mati in oče pa k garderobi. Po predstavi okoli 11. ure so vsi prišli domov in v veliko razočaranje so zazpili, da je iz omare zmanjkalo 80.000 K. Dozdevni tat je moral lokalne in družinske razmere dobro poznati. O tatvini je bila takoj obveščena policija. Začela se je temeljita preiskava. In sedaj zagotnost stvari! Administrativni ravnatelj je takoj začel izjavljati, da poravnava vso škodo. Gledališka uprava je hitela urbi et orbi razglašati, da ne trpi nobene škode. In policija? Zelo premeteno so sestavljene njene depeshe v obmejne kraje in glavne centre. Zagrebški listi n. pr. reproducirajo brzojavko tega ravnatelstva

sledeče vsebine: Že predkaznovani, celogantni Alojzij Avbelj je nečemu gospodu poveril 80.000 kron.

Pritožbe o postopanju maribor. stanovniškega urada prinaša »Volksstimme«, cenzura jih pa beli. Seveda, predsednik stanovniškega urada upokojeni podpolkovnik Hermann Vidmar je demokrat, zato ga ščiti demokratska cenzura. Kaj hočemo, Vidmar je na vsak način dobra moč današnjega režima. Svojih manir in posebno iniciativnih »demokratskih« odredb se je naučil, ko je bil za časa avstrijske okupacije kot major »Bezirkskommandant« in »Konfidentenchef« v Savniku, okrog Nikšić v Črni gori. Res, dobra šola, samo to le, da mu ni, ki take »šole« poznamo, pripoznajo jugoslovansko samo tedaj, če obišče svoj nekdanji »Bezirk« in če pride sploh živ in cel nazaj. Dajte prosim, Črnogorcem iz Savnika besede o demokratu Vidmarju, o Senekoviču pa Slovencem v Trstu.

S požarjem je hotel sneg topiti. Nekoliko slabomni, 9letni pastir Janez Turk, ki je le nekaj dni služil pri kmetu Matevžu Glavanu v Strahomerju na Igu, je v nedeljo 17. t. m. okoli 4. popoldne med velikim snežnim metežem zažgal gospodarjev kozolec. Ko so ga orožniki prišli, je požig prižgal in pristavil: »Mislim sem sneg topiti!« Glavanu je požar napravil 40.000 kron škode.

Zelo popadljiv pes. Franceta Kotarja, 29 let starega gozdarja pri baronu Lichtenbergu na graščini »Habach« pri Trzinu, je baronov velik pes močno obgrizel in mu težko poškodoval nogo, tako da so ga prepeljali v ljubljano javno bolnico.

Nova tovarna v Ljubljani. Pivovar, na »Union« gradi v Šiški tovarno špirta.

Državna posredovalnica za delo. Pri vseh podružnicah »Drž. posredov. za delo« v Ljubljani, Mariboru, Ptulu in Murski Soboti je iskalo v preteklem tednu od 10. do 16. aprila 1921 dela 184 moških in 59 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 129 moških in 104 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 133. — Promet od 1. januarja do 16. aprila 1921 izkazuje 7188 strank in sicer 3477 delodajalcev in 3711 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 1608. — Dela iščejo: pis. moči, krojači, šivilje, čevljarji, mizarji, kolarji, natakariji, natakarike, dinarji, drnari, trgovski sodrugi, sodrugi, kvi, nari, strojniki, kurjači, zidarski polirji, bolniške strežnice, vajenci, vavenske itd. — V delo se sprejmejo: opekariji, hlapi, deklet, zidarji, mizarji, vinčarji, slikarji, plekarji, stolari, podnatakarice, servirarice, pečarski pomočniki, kuharice za restavracijo in kavarno, služkinje, kuharice, vajenci, vavenske itd.

Iz stranke.

V odbor za postavitev nagrobnega spomenika žrtvam z Zaloške ceste je zbor zaupnikov v Ljubljani izvolil: Kocmur Iv., predsednik; Milinar Ivan, tajnik; Čelčnik Rado, blagajnik (Turjaški trg št. 41.); Jelenec dr. Celestin in Tokan Ivan, odbornika. V nadzorstvu so ss. Kocijan Iv., Prijatelj Josip in Selan Josip. Vse zbirke je posiljati sodr. Celestinu.

Satirične razglednice. Ljubljanska krajevna organizacija je izdala razglednice s satiričnimi risbami aktualne vsebine z ozkom na predstoječe občinske volitve. Kartature zbujajo občo pozornost in veselost. Razglednice se razpošljejo v 12.000 izvodih vsem ljubljanskim volilcem. — Nevoščil doseže razglednice po 1 K izvod. Cela serija stane 9 K, za znanje naročnike pa 10 K. Denar je poslati naprej na: Stresen A. Ljubljana, Turjaški trg 4/1.

Krajevna organizacija JSDS na Vrhučju naznanja, da je nositelj liste JSDS sodrug Vencel Malavašič.

Iz strok. organizacije.

Brezposelni delavci v Vevčah. Dne 22. t. m. se je vršilo v Vevčah mezdno pogajanje delavcev te papirnice z podjetništvom. Delavstvo so zastopali: Strokovna komisija (sodrug Ig. Mihevc), podjetništvo pa ravnatelj Kreditne banke g. Alojzij Tykač. Pri pogajanjih je šlo za primerno oškodovanje brezposelnih delavcev tega podjetja. Ravnatelj je izjavil, da je podjetje v kritičnem položaju že pol leta, ter da je pripravljen dati knjige komisiji v pregled. Pravkar dobi podjetje za 14 vagonov novih naročil, tako bo za brezposelne delavce zopet za 14 dni dela. Pričakovati je še nadaljnjih državnih naročil, vsled česar bo dela zopet za kakš 4 tedne. Polovica lanskega dobička se je dala v fond korist delavstva. Uspeh pogajanj je bil ta, da je podjetje sprejelo nazaj odpuščene delavce, ki jih bo oškodovalo za brezposelnost 50.000 kronami, za višji znesek odškodnine bo pa naprošen upravni svet podjetja. — Skrajni čas je, da se delavstvo zopet enotno organizira in povrne v svojo razredno strokovno organizacijo.

Vestnik Svoboda.

Esperanto. Vse obiskovalce tejača za »Esperanto« opozarjamo, da bo prihodnja ura danes v soboto dne 23. aprila ob 18.30 v pevski sobi realke.

Najnovejše.

IZ PARLAMENTA.

Na zadnji seji ustavotvorne skupščine je bil glavni govornik hrvaški poslanec g. Kerubin Šerbić. On je fanatik hrvaške države misli in je govoril tudi temu naziranju skladno: proti sedanjemu režimu in centralizmu.

Za njim je govoril dr. Bogumil Vošnjak, ki je proglasil vse Slovence, ki se še čutijo kot take, za »izdajalce«, češ, da so proti »narodnemu edinstvu«. Pred dobrim letom je govoril precej drugač.

Za njim je govoril posl. dr. Velizar Senkovič, ki je povedal marsikaj resničnega, ampak vse, kar je povedal, je gledal skozi stara predvojna domača očala. Može ima pa sicer prav malo razuma za moderne zahteve in delo.

PROTI PRIBIČEVIČU.

Zagreb, 22. »Jutranji list« poroča, da so v Radikalnem klubu prole kombinaciji, da bi postal Svetozar Pribičević notranji minister, pristaki Stojana Protičić poslanci, Nastas Petrović, dr. Ivanič in Milorad Yužević. — Iz tega sledi, da se nahajajo med radikalcem še vedno demokrati.

Zahvala.

Povodom svoje preselitve iz Ljubljane izrekam tem potom cenj. odjemaleem, prijateljem in znancem najtoplejšo zahvalo in srčen pozdrav.

Jos. Fabiani,
trgovec, Ljubljana,
Prešernova ulica.

Spedijska tvrdka

LUDOVIK ŠEVAR vd.

na **RAKEKU**

oskrbljuje točno, nabitreje vse v spedijsko stroko spadajoče posle, tudi ocarinjene.

Ključavničarji

stavbeni in strojni se takoj sprejmejo. Za stan in hrano preskrbljeno: Chromy, Vrhnika, mehan. delavnica.

Strojniki

za cestni valjar se takoj sprejme. Istotako **kurjač**. Ponudbe s spričevali na Mestni stavbni urad v Ljubljani.

Klobuke in slamnike

vseh vrst od preprostih do najfinejših dobite vedno v tovarni za slamnike in klobuke

FRANJO CERAR,

v Štubu, pošta Domžale pri Ljubljani.

V popravilo prevzema tudi vsa tozadevna dela ter preoblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani se sprejemajo pri tvrdki Kovačević i Teršan v Prešernovi ulici 5, kjer so tudi vsi vsoreci vedno na razpolago.

Štiri milijone kron

zadeje v najbolj srečnem slučaju igralec Državne Razredne Loterije.

Premijo 320.000 kron

v tretjem razredu in premijo v četrtem razredu

400.000 kron

sta zadeli srečki, kupljeni pri

„Zadružni Gospodarski banki“.

Novo žrebanje

se vrši od 12. maja do 2. junija. Kdor je doslej igral, a še ni zadeli, mora zamenjati srečke 4. razreda za nove srečke 5. razreda do 7. maja. Nova srečka stane kolikor stara: cela 192 K, polovica 96 K, četrtinka 48 K, osminka 24 K. — Kdor še ni igral, a hoče igrati v petem razredu, mora plačati srečke vseh petih razredov, torej petkratni iznos.

Zadnja prilika.

Nekaj srečk ima še na razpolago

Zadružna gospodarska banka d. d.

v Ljubljani, Dunajska cesta 38-I.

Žensko zdravilišče
toplice Dobrna pri Celju.

Akratoterma 37° C. izredno bogata na radiu in ogljikovi kislini. Izvanredni uspehi pri ženskih in živčnih boleznih, boleznih srca, ledvic, slabokrvnosti, revmatizmu, protini in vseh pojavih oslabelosti. Termalne naravne ogrevalne kopeli, železnati vrelci, masaža, električne, solne in zračne kopeli v vročem zraku. Kraški park. Smrekovi gozdovi. Divni izleti. Nikar megljeni!

Vojaška zdraviliška godba. Sezija: Maj—Oktober.

Prospekti zastoj pri upravi kopališča.

Automobilna zveza Celje—Dobrna.

Konsumno društvo rudarjev Hrastniku

vpisana zadruga z omejenim poročtvom

sprejema branilne vloge, ki jih obrestuje po 4%.

Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:

Rezervni delež K 64.316-67.

Društveni delež K 17.103-71.

Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2.963.093-48. Delež znaša K 40.—.

Član postane lahko vsak.

Vabilo

na

redni občni zbor

Stavbene in gostilniške zadruga

„Delavski dom“ v Trbovljah,

-- registrovana zadruga z omejenim poročtvom --

ki se vrši

v nedeljo, dne 8. maja 1921, ob 4. uri popoldne v prostorih „Delavskega doma“.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Sklepanje o prebitku.
5. Revizijsko poročilo.
6. Volitev enega člana v načelstvo, tri člane v nadzorstvo, ter enega namestnika.
7. Razni nasveti in želje.

Na občni zbor imajo pristop le člani z polno vplačanim deležem.

Nadzorstvo.

Načelstvo.

Vsakemu potniku, ki je namenjen potovati v Ameriko, se priporoča, da se v svrhu izognitve nepotrebnih potov in stroškov za vsa pojasnila glade potovanja pravočasno posveti.

Cosulich-Line
Paroplovna družba v Trstu
prevaža potnike v južno in severno Ameriko z najmodernejšimi brzoparniki redno trikrat mesečno. Pojasnila daje in vozne liste prodaja:

SIMON KMETEC, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26.

Vabilo na subskripcijo

novih delnic Strojnih tovarnen in livaren d. d., Ljubljana.

Dovoljujemo si Vam naznaniti, da je upravni svet sklenil na podlagi pooblastila občnega zbora provesti zvišanje delniške glavnice

od K 10.000.000 na K 15.000.000,

z izdajo 12.500 novih delnic po K 400 nom. v skupnem znesku K 5.000.000,

katere glavnicu se bo porabilo v prvi vrsti za zgradbo nove zvonarne in sploh za razširitev obrata.

Občnemu zboru se bode predlagala za l. 1920. 7% dividenda, kar dokazuje primerno rentabiliteto v podjetje naloženega kapitala. Javna subskripcija se vrši pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na podlagi **treh starih po eno novo delnico** po K 600 tel quel, ki se morajo takoj pri podpisu polno vplačati.
2. Novi delničarji dobe delnice po K 850 tel quel, ki se morajo takoj pri podpisu polno vplačati.
3. Nove delnice so deležne čistega dobička za leto 1921. ter opremljene s kuponom za leto 1921.
4. Subskripcija se vrši od 15. do 25. aprila 1921., in sicer pri:
 - a) Jadranski banki, in sicer pri podružnicah: Ljubljana, Kranj, Celje, Maribor, Zagreb, Beograd, Sarajevo, Split;
 - b) Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani ter pri podružnicah Ptuj in Brežice;
 - c) Zadružni zvezi v Ljubljani;
 - d) Zadružnih zvonarnah v Ljubljani, župnišče sv. Jakoba.
5. Za nedodeljene delnice vplačani zneski se povrnejo subskribentom takoj po izvršeni dodelitvi brez obresti.
6. Repartitijo delnic si pridržuje upravni svet po končanem subskripcijskem roku.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1921.

Strojne tovarne in livarne, d. d. v Ljubljani.

Vinko Majdič l. r., predsednik.